

NEFORMALIUOJU IR SAVAIMINIU BŪDU ĮGYTŲ PSICHOLOGIJOS PASIEKIMŲ VERTINIMO METODIKA

METODINĖ PRIEMONĖ

Oksana Malinauskienė

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

Oksana Malinauskienė

NEFORMALIUOJU IR SAVAIMINIU
BŪDU ĮGYTŲ PSICHOLOGIJOS
PASIEKIMŲ VERTINIMO METODIKA

Metodinė priemonė

Vilnius
2012

UDK 159.9(073)

Ma308

Metodinė priemonė parengta vykdant Europos socialinio fondo remiamą projektą „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų kompetencijų formalizavimas Lietuvos aukštojo mokslo institucijose“ (projekto kodas Nr. VP1-2.1-ŠMM-04-K-03-004, finansavimo ir administravimo sutarties Nr. VP1-2.1-ŠMM-04-K-03-004).

Recenzavo:

dr. Audronė Miškinytė, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas

doc. dr. Alfredas Laurinavičius, Mykolo Romerio universitetas

Autorės indėlis:

lekt. Oksana Malinauskienė – 108 p. (4 autoriniai lankai)

Mykolo Romerio universiteto Socialinės politikos fakulteto Psichologijos katedros 2012 m. rugsėjo 13 d. posėdyje (protokolas Nr. 1PSK-2) pritarta leidybai.

Mykolo Romerio universiteto Socialinės politikos fakulteto Psichologijos bakalauro studijų programos komiteto 2012 m. rugsėjo 13 d. posėdyje (protokolas Nr. 3PSK-1) pritarta leidybai.

Mykolo Romerio universiteto Socialinės politikos fakulteto Edukologijos instituto tarybos 2012 m. rugsėjo 18 d. posėdyje (protokolas Nr. 1SDK-13) pritarta leidybai.

Mykolo Romerio universiteto Mokslinių-mokomųjų leidinių aprobavimo leidybai komisijos 2012 m. spalio 2 d. posėdyje (protokolas Nr. 2L-36) pritarta leidybai.

Visos knygos leidybos teisės saugomos. Ši knyga arba kuri nors jos dalis negali būti dauginama, taisoma arba kitu būdu platinama be leidėjo sutikimo.

T U R I N Y S

I DALIS

NEFORMALIUOJU IR SAVAIMINIU BŪDU ĮGYTŲ PSICHOLOGIJOS PASIEKIMŲ VERTINIMO METODIKOS PASKIRTIS, KURSO TURINYS, KONTROLINIAI KLAUSIMAI IR VERTINIMO KRITERIJAI.....	5
Neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytų psichologijos pasiekimų vertinimo metodikoje vartojamų sąvokų žodynėlis.....	6
Įžanga.....	10
Neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytų pasiekimų vertinimo metodikos paskirtis, apimtis ir dalyko „Psichologija“ programos reikalavimai.....	14
Kandidato mokymosi pasiekimų vertinimas	16
Kurso turinys	20
Dalyko „Psichologija“ temos, kontroliniai klausimai ir literatūros šaltiniai.....	21

II DALIS

NEFORMALIUOJU IR SAVAIMINIU BŪDU ĮGYTŲ PSICHOLOGIJOS PASIEKIMŲ E. APLANKO PAVYZDYS	35
E. aplanko struktūra vertinant neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimus	36
Titulinis lapas	38
Turinys	39
Išplėstinis CV	41
Refleksija	53
E. aplanko priedai.....	59

PRIEDAI	61
1 priedas. Temos pokalbiui iš dalyko „Psichologija“	62
2 priedas. Dalyko „Psichologija“ testo pavyzdys.....	64
3 priedas. Atsakymų raktas į testo klausimus.....	73
4 priedas. Dalyko „Psichologija“ literatūros sąrašas	74
5 priedas. Rekomenduojamas išplėstinis studijų rezultatų vertinimo sistemos aprašas	76
6 priedas. Neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo modelis	79
7 priedas. E. aplanku / aplanku pagrįstas neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo modelis	80
8 priedas. Titulinio lapo pavyzdys	81
9 priedas. Terminai, vartojami aprašant pasiekimus	82

10 priedas. Profesinės kompetencijos samprata	83
11 priedas. Perkeliamosios kompetencijos	85
12 priedas. Bendrosios kompetencijos.....	88
13 priedas. Pažintiniai, praktiniai ir perkeliamieji gebėjimai	90
14 priedas. 1-as CV pavyzdys.....	92
15 priedas. 2-as CV pavyzdys.....	99
16 priedas. Darbinėje aplinkoje įgytų žinių ir įgūdžių aprašymas	102
17 priedas. Neformaliuoju mokymo būdu įgytų žinių ir įgūdžių aprašymas	103
18 priedas. Neformaliuoju būdu įgytų žinių pagrindimas	104
19 priedas. Mokymosi savaiminiu būdu aprašymas	105
20 priedas. Mokymosi savaiminiu būdu pagrindimas.....	106
Literatūros sąrašas	107

I DALIS

NEFORMALIUOJU IR
SAVAIMINIU BŪDU ĮGYTŲ
PSICHOLOGIJOS PASIEKIMŲ
VERTINIMO METODIKOS
PASKIRTIS, KURSO TURINYS,
KONTROLINIAI KLAUSIMAI IR
VERTINIMO KRITERIJAI

NEFORMALIUOJU IR SAVAIMINIU BŪDU ĮGYTŲ PSICHOLOGIJOS PASIEKIMŲ VERTINIMO METODIKOJE VARTOJAMŲ SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS

E. aplankas	tai tikslingai sudarytas kandidato darbų rinkinys, iliustruojantis besimokančiojo pastangas, pažangą ir pasiekimus vienoje ar keliuose mokymo programos srityse ir pagrįstas savianalize.
Formalus mokymas (-is)	tai mokymas, kurį baigęs asmuo įgyja valstybės pripažintą pažymėjimą. Formalus mokymo programos yra įtrauktos į Studijų ir mokymo programų valstybinį registrą, o norinčios pagal jas mokytis įmonės, organizacijos, švietimo įstaigos turi gauti leidimą (licenciją). <i>Formalusis mokymasis</i> vyksta švietimo ir mokslo įstaigose. Mokymo (-si) veikla yra tikslinga, apgalvota, organizuota (iš anksto numatyta tvarka, mokymo turinys, metodai ir mokymo priemonės), su fiksuota trukme ir tvarkaraščiu, hierarchiškai vertinimo sistema, formaliais priėmimo ir registracijos reikalavimais. Besimokantieji gauna pripažintus diplomus ir kvalifikacijas.
Gebėjimai	<p>tai žinių, įgūdžių ir nuostatų konkrečioje situacijoje visuma.</p> <p>tai individualios asmenybės savybės, kurios lemia tam tikros veiklos sėkmę ir pasireiškia savita šiai veiklai būtinų žinių, mokėjimų ir įgūdžių dinamika.</p> <p>Gebėjimai yra praktinės patirties šaltinis. Patirtis įgyjama individui veikiant pagal turimą potenciją ir reiškiasi veikloje. Gebėjimai gali būti fiksuojami tiriant individo veiklą.</p>
Kandidatas	tai fizinis asmuo, turintis neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų (žinių, gebėjimų, įgūdžių) ir siekiantis juos formalizuoti (dokumentuojant ir aprašant) MRU.
Kompetencija	tai profesinės kvalifikacijos raiška, gebėjimas veikti, sąlygotas individo žinių, mokėjimų, įgūdžių, požiūrių, asmenybės savybių bei vertybių. Tai gebėjimai atlikti tam tikrus veiksmus; tam tikro dalyko įvaldymas, kokios nors srities išmanymas, dalykiniai (su)gebėjimai.

Kvalifikacija	tai darbuotojo tam tikros profesijos, specialybės įvaldymo laipsnis, specialių žinių ir darbo įgūdžių visuma, kurią žmogus įgijęs gali kokybiškai (kompetentingai) dirbti atitinkamos rūšies darbą. Kvalifikacijos lygis išreiškiamas: darbininkų – tarifinėmis kategorijomis; tarnautojų – pareiginėmis kategorijomis; mokslo darbuotojų – moksliniais laipsniais ir vardais.
Neformalus mokymas (-is)	tai mokymas, kurį baigęs asmuo įgyja laisvos formos pažymėjimą, kuriame fiksuojamos jo įgytos žinios, kompetencija. Valstybė neregamentuoja šio mokymo programų turinio, išduodamų pažymėjimų. <i>Neformalusis mokymasis</i> vyksta šalia pagrindinių švietimo ir mokymo sistemų. Jis taip pat yra apgalvotas ir organizuotas. Su formaliuoju mokymusi bendra yra tai, kad šį mokymąsi taip pat riboja institucinė priklausomybė. Neformalusis mokymasis priskiriamas kvalifikacijos tobulinimo sričiai. Neformalusis mokymasis gali būti teikiamas darbo vietose, juo gali rūpintis visuomeninės organizacijos ir grupės, taip pat organizacijos, įkurtos formaliai sistemai papildyti (pvz., muzikos, dailės, šokio, sporto užsiėmimai, privačios pamokos). Valstybės pripažinti dokumentai neišduodami.
Pažymėjimas	tai įstatymų nustatyta tvarka išduotas dokumentas, patvirtinantis asmens mokymosi rezultatus: švietimo programos, švietimo modulio baigimą, išsilavinimo, kvalifikacijos, kompetencijos įgijimą.
Pažintiniai gebėjimai	tai gebėjimai, reikalingi įvairių objektų sandarai ir savybėms pažinti, reiškinių priežastims bei dėsningumams suvokti.
Perkeliamieji gebėjimai	tai gebėjimai, kurie naudojami ne tik toje veiklos srityje, kuriai rengiamasi per studijų programą.
Perkeliamosios kompetencijos	tai žinios, gebėjimai, požiūriai, vertybės ir kitos asmens savybės, reikalingos bet kuriai žmogaus veiklai; šias kompetencijas galima perkelti iš vienos veiklos rūšies į kitą.
Praktiniai gebėjimai	tai gebėjimai, reikalingi sėkmingai specialisto praktinei veiklai ir žinioms taikyti praktiniams tikslams pasiekti.

Profesija –	<p>tai atitinkamomis žiniomis, mokėjimais, (su)gebėjimais ir įgūdžiais pagrįsta žmonių veikla, teikianti jiems materialinio apsirūpinimo ir aktyvaus įsitraukimo į visuomeninio gyvenimo struktūras prielaidas. Detalesnis darbo pasidalinimas profesijos ribose yra specialybė.</p>
Refleksija –	<p>tai gilus tam tikro dalyko apmąstymas, patirtis, idėja, tikslas arba spontaniška reakcija, kad žmogus visiškai suvoktų dalyko svarbą. <i>Refleksijos metu</i> veikia atmintis, supratimas, vaizduotė ir jausmai, siekiant suprasti reikšmę ir pagrindinę vertę to, ko žmogus mokosi, kad išvelgtų to dalyko ryšį su kitais žinių ir žmogaus veiklos aspektais ir įvertintų jo tinkamumą.</p> <p>tai apilanko skyrius, vertinimo komisijai teikiantis ypač vertingos informacijos apie kandidato minties brandumą ir kritinio mąstymo gilumą.</p>
Savaiminis mokymasis	<p>tai natūralus, kiekvieną dieną vykstantis mokymasis. Skirtingai negu formalusis ir neformalusis, savaiminis mokymasis nebūtinai yra iš anksto apgalvotas, jis taip pat mažiau organizuotas ir mažiau struktūruotas. Jį gali skatinti gyvenimas, profesinės aplinkybės, šeima ir kitos sąlygos, todėl jo gali nepripažinti net patys individai, ugdantys savo žinias ir gebėjimus. Jo pagrindas yra asmeninių, socialinių, šeimos poreikių tenkinimas. Savaiminis mokymasis neįteisintas įstatymuose, registruose ar studijų kokybės dokumentuose.</p>
Savišvieta	<p>tai nuolatinis savarankiškas mokymasis, kuris remiasi asmens iš įvairių šaltinių gaunamomis žiniomis ir jo praktiškai patirtimi.</p>
Specialybė	<p>tai tam tikra mokslo žinių ir praktinių įgūdžių visuma, kurią įsisavina žmogus, rengdamasis konkrečios profesijos darbui, t. y. įgyja reikiamą kvalifikaciją. Giminingos specialybės sudaro vieną grupę – profesiją, pvz., statybininko profesija apima mūrininko, tinkuotojo, dažytojo ir kitas specialybes.</p>

Studijų rezultatas	tai aiškiai apibrėžtas teiginys, ką besimokantysis turėtų žinoti, suprasti ir / ar gebėti atlikti studijų procesui ar jo konkrečiai daliai (pvz., studijų dalykui, programai) pasibaigus.
Tęstinis mokymasis	tai asmens mokymasis pagal nuosekliųjų ir nenuosekliųjų studijų programas, siekiant persikvalifikuoti, pakelti kvalifikaciją, patobulinti profesinius įgūdžius. Baigusiems nenuosekliasias studijas klausytojams yra išduodamas nustatyto pavyzdžio pažymėjimas, o baigusiems nuosekliasias studijas klausytojams – profesinę kvalifikaciją ar kvalifikacinį laipsnį atitinkantis aukštojo mokslo baigimo diplomas.
Vertinimas	tai įvairių faktų apie mokymąsi rinkimas, mokymosi rezultatų nustatymas arba įvertinimas.
	tai neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdu įgytų žinių ir įgūdžių, gebėjimų prilyginimas studijų rezultatams.

Pastaba. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. V-2319 patvirtintose rekomendacijose „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo aukštosiose mokyklose rekomendacijos“ terminas „neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytos kompetencijos“ vartojamas kompetencijoms, įgytoms įvairioje mokymosi aplinkoje, apibūdinti: „dirbant, keliant kvalifikaciją, dalyvaujant įvairių organizacijų ir grupių veikloje, atliekant savanorišką veiklą, dirbant bendruomenei naudingą darbą, mokantis institucijose, vykdančiose neformalųjį švietimą, ar savarankiškai, mokantis laisvalaikio ir kt.“¹ Tačiau Psichologijos dalyko vertinimo metodikoje (I ir II dalyse) vartojamas terminas „neformaliojo ir savaiminio būdu įgytų psichologijos pasiekimų vertinimas“, kadangi ši metodika yra atnaujinama², o ne kuriama iš naujo. Terminas „savaiminis mokymasis“ nevartojamas tik teisės aktuose, kadangi juose visuomet buvo kalbama tik apie neformalųjį, o ne apie savaiminį švietimą.

¹ <http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=7E500082-A72F-47D3-82BF-A0B18D56FBE8>

² Pagal BPD 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ 2.4 priemonės „Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas“ projektą „Neformaliojo ir savaiminio mokymosi vertinimas ir pripažinimas universitetinėse studijose“, vykusį Mykolo Romerio universitete 2007 m.

IŽANGA

Vis daugiau atsiranda asmenų, neformaliojo ir savaiminio būdu įgijusių tam tikros srities mokymosi pasiekimų. Dabar yra daug institucijų, organizacijų, netgi privačių asmenų, siūlančių įgyti žinias neformaliojo būdu. Kaip teigia N. Burkšaitienė (2007), Lietuvoje egzistuoja poreikis vertinti ir pripažinti neformaliojo ir savaiminio būdu įgytas žinias bei įgūdžius, kadangi kai kurie suaugusieji turi sukaupę mokymosi pasiekimų ir nori juos formalizuoti. Neformaliojo ir savaiminio būdu įgytų pasiekimų vertinimas ir pripažinimas yra itin naudingas tiems suaugusiesiems, kuriems reikia tam tikros srities išsilavinimo. Tokiu būdu būtų sudaromos sąlygos savarankiško mokymosi galimybėms atsiskleisti ir būtų atsižvelgiama į individualius mokymosi poreikius. Taigi suaugusieji būtų skatinami toliau mokytis, tobulintis, būtų sudarytos prielaidos mokymuisi visą gyvenimą.

Vadinasi, neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimas, pripažinimas ir sertifikavimas užima svarbią vietą mokymosi visą gyvenimą paradigmoje, kadangi tai procesas, patvirtinantis, kad tam tikras mokymasis įvyko; dėl šio proceso pasiekimai tampa galimi naudoti įvairiose mokymosi aplinkose arba pritaikomi darbo srityje. Nesant žinių ir įgūdžių sertifikavimo kyla pavojus, kad mokymosi visą gyvenimą aplinkoje įgytos žinios ir įgūdžiai galios tik toje aplinkoje, kurioje jie buvo įgyti (Knapper and Cropley, 2000).

Neformalaus ir savaiminio mokymosi pripažinimas suteiktų galimybę įgyti akademinį kreditą Mykolo Romerio universitete tiems, kurie dėl tam tikrų priežasčių (pvz., finansinių sunkumų, galimybių suderinti profesinę veiklą ir mokymąsi stokos) negalėjo ar nenorėjo jų siekti tradiciniu būdu, kadangi „ECTS (Europos kreditų kaupimo ir perkėlimo sistema) gali būti pritaikoma visų tipų programoms, nesvarbu, kur jos būtų vykdomos (mokykloje ar įstaigoje), koks būtų besimokančiojo statusas (nuolatinis ar tęstinių studijų studentas), ir įvairiai mokymo(si) veiklai (formaliai, neformaliai ar savaiminei)“ (ECTS naudotojo vadovas, 2009, p. 3.).

Asmuo, psichologijos mokslo žinių įgyjantis neformaliojo ir savaiminio būdu, šitaip gauna ne tik psichologijos ar kitoms studijoms svarbių žinių, bet ir ugdo kai kuriuos pažintinius, praktinius ir perkeliamuosius gebėjimus, akcentuojamus Psichologijos studijų krypties reglamente³. Studijuojant psi-

³ žr. 13 priedą „Pažintiniai, praktiniai ir perkeliamieji gebėjimai“

chologiją, dauguma dėstomų dalykų yra specifiniai, reikalaujantys gilesnių ne tik teorinių, bet ir praktinių žinių. Taip pat beveik visi dalykai (išskyrus bazinius) yra išklausomi tik įvykdžius išankstinius reikalavimus, t. y. tuomet, kai yra įsisavinti kiti studijų dalykai ir už juos atsiskaityta. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kai kurios pradinės kompetencijos psichologijoje neįgyjamos be grupinio mokymosi ar tiesioginio kontakto su dėstytoju (pvz., gebėjimas bendrauti, gebėjimas spręsti problemas ir moksliškai samprotauti), todėl psichologijos studijose būtinos ir kontaktinės valandos, tiesioginis bendravimas su dėstytojais ir kolegomis. Studijuojant kitą, ne psichologijos, specialybę, bazinis psichologijos dalykas dažniausiai įvardijamas „Psichologijos įvadu“ arba „Psichologija“. Tikėtina, kad kandidatas, besimokydamas neformaliuoju ir savaiminiu būdu, bus surinkęs akademinį kreditą, kurie labiausiai atitiks dalyko „Psichologija“ arba „Psichologijos įvadas“ turinį.

Pagal galiojančią studijų tvarką (2011 m. sausio 27 d. Nr. 1SN-17)⁴ Mykolo Romerio universitete gali būti įvertinti to pageidaujančio asmens (toliau – kandidato) neformaliuoju būdu įgyti mokymosi pasiekimai ir pripažintos jų pagrindu įgytos kompetencijos. Neformaliuoju būdu įgyti mokymosi pasiekimai suprantami kaip įgyti neformaliojo švietimo, savaiminio mokymosi ir (arba) savišvietos būdais.

Pagal Studijų tvarką universitete pripažįstami tik tie neformaliuoju būdu įgyti mokymosi pasiekimai, kuriuos kandidatas gali pagrįsti ir įrodyti kaip atitinkamoje studijų programoje numatytus studijų rezultatus. Už neformaliuoju būdu įgytų mokymosi pasiekimų vertinimo ir kompetencijų pripažinimo procedūros organizavimą universitete atsakingi fakultetai, institutai ir katedros, už pasiekimų vertinimo ir kompetencijų pripažinimo proceso koordinavimą – Akademinį reikalų centras. Neformaliuoju būdu įgytus mokymosi pasiekimus vertina ir kompetencijas pripažįsta vertintojas-ekspertas ar vertintojų-ekspertų grupė, sudaryta fakultete (institute), atsižvelgiant į studijų programą ar dalyką. Vertinama laikantis universiteto nustatytų vertinimo kriterijų. Kriterijai kandidatams pateikiami fakultete (institute).

Universitetas gali taikyti neformaliuoju būdu įgytų mokymosi pasiekimų vertinimo ir kompetencijų pripažinimo procedūros apribojimus studijų programoms ar studijų programų moduliams, maksimaliam suteikiamų

⁴ http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/centrai/akademiniu_reikalu_centras/teises_aktai/Studiju_tvarka_2011.pdf

kreditų skaičiui ar minimaliam kreditų skaičiui, kurį kandidatas privalės sukaupti universitete.

Kandidato neformaliojo būdu įgytiems mokymosi pasiekimams vertinti taikomi vertinimo modeliai, pagrįsti vienu vertinimo metodu (aplanco metodu), ar kombinuoti vertinimo modeliai, integruojantys kelis vertinimo metodus. Kaip teigia M. Teresevičienė ir kt. (2008), itin svarbu, kad kandidatas būtų supažindinamas su vertinimo procesu, galimybėmis, nustatoma, ar kandidato tikslai atitinka jo neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų įrodymus. Vertinimo metodai parenkami tokie, kad būtų galima identifikuoti kandidato mokymosi pasiekimus ir nustatyti jų lygį (žr. 1 ir 2 priedus).

Sprendimas dėl kandidato neformaliojo būdu įgytų mokymosi pasiekimų įvertinimo gali būti teigiamas, iš dalies teigiamas ir neigiamas. Priėmus teigiamą sprendimą suteikiamas tam tikras studijų kreditų skaičius ir įskaitomi tam tikri studijų dalykai ar moduliai. Priėmus iš dalies teigiamą sprendimą kandidatui suteikiama galimybė per nustatytą laiką pateikti papildomus mokymosi pasiekimų įrodymus ir / arba kandidato mokymosi pasiekimai vertinami papildomais metodais. Priėmus neigiamą sprendimą, kandidato neformaliojo būdu įgyti mokymosi pasiekimai nėra pripažinti lygiaverčiais ir atitinkančiais studijų programos reikalavimus, kreditai nesuteikiami ir studijų dalykai neįskaitomi. Jei kandidatas nesutinka su sprendimu dėl neformaliojo būdu įgytų mokymosi pasiekimų įvertinimo, jis turi teisę per 14 dienų pateikti apeliaciją universiteto rektoriui. Kandidatų apeliacijos nagrinėjamos laikantis universiteto nustatytos apeliacijų nagrinėjimo tvarkos.

Taigi tam, kad būtų įmanoma formalizuoti ankstesnius mokymosi pasiekimus, įgytus neformaliojo ir savaiminio būdu, būtina sudaryti atitinkamą tų pasiekimų rinkinį arba aplanką. Dažniausiai universitetinėse studijose aplankas naudojamas vertinant mokymosi pasiekimus, įgytus studijuojant formaliojo švietimo sistemoje, ir mokymosi pasiekimus, įgytus mokantis įvairiose mokymosi aplinkose už formaliojo švietimo sistemos ribų, t. y. darbe, įvairiuose kursuose, stažuotėse, atliekant savanorišką veiklą, mokantis savarankiškai ir pan.

Neformaliojo ir savaiminio būdu įgytų pasiekimų vertinimo metodika skirta pasiekimams, įgytiems mokantis neformaliojo ir savaiminiu

būdu, išanalizuoti ir įvertinti, suteikiant kreditus už kompetencijas, numatytas studijų dalyko „Psichologija“ programoje.

Metodikos tikslas – atsižvelgiant į besimokančios visuomenės ir nuolat besikeičiančios darbo rinkos keliamus naujus iššūkius universitetams, pateikti uždavinius, kuriuos turi atlikti vertintojas, analizuodamas suaugusiųjų, turinčių neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų ir norinčių tokio pobūdžio mokymosi pasiekimus formalizuoti (t. y. siekti akademinių kreditų universitete), įrodymus naudojant elektroninę aplanką.

Taigi metodikoje bus pateiktos gairės, kurios kandidatui padės parengti e. aplanką: nurodyti reikalavimai, keliami mokymosi pasiekimų e. aplanko struktūrai, apibrėžiami kriterijai, kuriais remiantis vertinami kandidatų pasiekimai, ir pan.

NEFORMALIUOJU IR SAVAIMINIU BŪDU ĮGYTŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO METODIKOS PASKIRTIS, APIMTIS IR DALYKO „PSICHOLOGIJA“ PROGRAMOS REIKALAVIMAI

Psichologijos dalyko programos pagrindą sudaro bendrosios, raidos, socialinės ir asmenybės psichologijos pamatinės žinios. Neformaliojo ir savaiminio būdu įgytų psichologijos pasiekimų vertinimo metodika parengta pagal Psichologijos studijų programą. „Psichologija“ yra privalomas studijų dalykas, dėstomas MRU Socialinės pedagogikos, Socialinio darbo, Sociokultūrinės edukacijos, Ugdymo karjerai pedagogikos bakalauro studijų programų nuolatinių ir iššestinių studijų bei Filosofijos, Policijos veiklos bakalauro studijų programų nuolatinių studijų pirmojo kurso I arba II semestre. Taip pat Psichologijos studijų programa yra alternatyviai pasirenkamas dalykas Finansų apskaitos, Internetinio valdymo ir komunikacijos, Organizacijų vadybos, Verslo informatikos, Viešojo administravimo, Verslo sistemų kūrimo ir valdymo bakalauro studijų programų nuolatinių ir iššestinių studijų pirmojo kurso I arba II semestre.

Apimtis kreditais: 6 ECTS kreditai.

Akademinių valandų skaičius: 162 valandos.

Dalyko tikslas – supažindinti su pagrindinėmis psichologijos, kaip mokslo, sąvokomis, su psichikoje vykstančiais procesais, išnagrinėti psichinės būsenos ir savybės, taip pat supažindinti su žmogaus raidos etapais ir svarbiausiomis asmenybės teorijomis.

Pagrindiniai studijų dalyko rezultatai (siekiniai):

1. Gebėti apibrėžti pagrindines psichologijos sąvokas, pagrindinius psichinius reiškinius ir nustatytus dėsningumus.
2. Gebėti įvardinti psichologijos mokslo objektą, paaiškinti psichologijos vietą mokslo sistemoje, nurodyti ir apibūdinti jos pagrindines šakas ir kryptis.
3. Gebėti mokslinės psichologijos terminais interpretuoti individo psichinio gyvenimo faktus skirtingų kryptų kontekste.

Ugdomos kompetencijos:

Kandidato žinios ir supratimas	Studijų metodai
<ul style="list-style-type: none"> ➤ žino esmines psichologijos sąvokas; ➤ žino pagrindines psichologijos tyrimų kryptis ir skirtingas asmenybės sampratas; ➤ žino psichinių procesų, būsenų, asmenybės savybių tyrimo metodus ir metodikas; ➤ supranta pagrindinius psichinės veiklos dėsningumus ir psichikos raiškos formas; ➤ žino individo raidos veiksnius ir dėsningumus; ➤ supranta psichologinių žinių svarbą savo ir kitų asmenybei pažinti. 	<p>Paskaita, naudojant grafinės vizualizacijos metodą. Paskaita-diskusija. Mokslinės psichologinės literatūros šaltinių analizė. Informacijos, esančios interneto duomenų bazėse, paieška ir analizė. Dirbant individualiai, o paskui diskutuojant grupelėse, paruošiama ir pateikiama nuomonė apie pagrindines psichologijos kryptis. Psichologijos teorijų privalumų ir trūkumų vertinimas. Kritinio mąstymo ugdymas.</p>
Gebėjimai ir įgūdžiai (teorinio mąstymo, tyrimų, praktiniai, perkeliameji)	Studijų metodai
<ul style="list-style-type: none"> ➤ geba atpažinti asmenybės psichinius procesus, būsenas, savybes; ➤ geba paaiškinti psichologijos mokslo metodus ir nurodyti jų panašumus ir skirtumus. ➤ geba atlikti psichinių procesų, būsenų, asmenybės savybių tyrimą ir išanalizuoti rezultatus; ➤ geba praktiškai taikyti psichinių procesų lavinimo būdus; ➤ geba atpažinti individo raidos ypatumus; ➤ geba vertinti asmenybę skirtingų teorijų kontekste. 	<p>Praktinių užduočių atlikimas, dirbant grupėse arba individualiai. Aktualių internetinių puslapių peržiūra. Mokymosi vaizdo medžiagos peržiūra ir analizė. Atliktų tyrimų rezultatų aptarimas, analizavimas, palyginimas. Psichinių procesų lavinimo būdų atrinkimas. Asmenybės aptarimas, remiantis skirtingomis jos sampratomis. Analitinio ir hipotetinio mąstymo ugdymas. Kritinio ir kūrybinio mąstymo ugdymas.</p>
Vertybinės nuostatos	Studijų metodai
<ul style="list-style-type: none"> ➤ plėtoja teigiamą nuostatą į mokslinį psichikos ir elgesio aiškinimo būdą; ➤ plėtoja teigiamą nuostatą į skirtingas asmenybės sampratų kryptis. 	<p>Diskusija. Konsultacija. Ugdoma tolerancija kitokiai interpretacijai. Tikslinami požiūriai. Asmeninės vertybių skalės peržiūra ir įvertinimas.</p>

KANDIDATO MOKYMOSI PASIEKIMŲ VERTINIMAS

Reikalavimai, keliami mokymosi pasiekimų vertinimui.

Mokymosi pasiekimų kontrolės tikslas – patikrinti ir įvertinti, kiek kandidatas yra pasiekęs, įvaldant Psichologijos dalyko programos uždavinius. Mokymosi pasiekimų vertinimo metu nustatomas žinių, mokėjimų ir įgūdžių įvaldymo, profesinių, dalykinių savybių susiformavimo lygis. Iš Psichologijos dalyko yra vertinamos kandidato įsisavintos teorinės žinios apie psichinius reiškinius (procesus, būsenas ir savybes) ir apie svarbiausias asmenybės teorijas. Specialiai sudaryta komisija kandidato neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytus mokymosi pasiekimus iš Psichologijos dalyko vertina pagal kandidato pateiktą dokumentų rinkinį – e. aplanką ir prireikus pagal pokalbį ir / ar teorinių žinių testą. Taip pat reikia pažymėti, kad esant būtinybei „vertinant neformalų ar savaiminį mokymąsi, aukštojo mokslo institucijos gali taikyti kitus vertinimo metodus nei tie, kurie taikomi formaliose programose“ (ECTS naudotojo vadovas, 2009, p. 16).

Mokymosi pasiekimų vertinimo forma – kandidato paruoštas e. aplankas (*E-aplankas – neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytų žinių ir įgūdžių registras*). Vadinasi, kandidatas komisijai pateikia e. aplanką ir pokalbio metu jį apgina. **Kaip papildomi mokymosi pasiekimų vertinimo metodai gali būti naudojami pokalbis ir / ar teorinių žinių testas.**

Kandidatas e. aplanke pateikia įrodymus, kad iš ankstesnio mokymosi turi Psichologijos dalyko žinių, atitinkančių 6 kreditų reikalavimus. Tai yra kandidato įgytos žinios atitinka bent 9 iš 18 pateiktų Psichologijos dalyko temų apimtį. Jei e. aplanke neatsispindi dauguma nurodytų temų (t. y. mažiau nei 50 procentų visų pateiktų) ar jei kyla kitokių neaiškumų, kandidato turimos žinios gali būti vertinamos naudojant papildomus mokymosi pasiekimų vertinimo metodus: pokalbį ir / ar teorinių žinių testą.

- *Pokalbio temos* sudarytos remiantis Psichologijos dalyko programa. Tai esminiai, baziniai bendrosios psichologijos dalykai. Pokalbis skirtas patikrinti, kiek kandidato įsisavintos žinios yra gilios ir

sistemingos. Pokalbio metu taip pat galima naudoti atvejo analizę. Pokalbio trukmė – iki 1 val. Tikėtinos pokalbio temos pateiktos 1 priede (p. 55). Taip pat kaip orientyras galimam pokalbiui gali būti po kiekvieną temą pateikti kontroliniai klausimai.

- *Testas sudarytas* iš 50 uždarų (kai kandidatas turi parinkti teisingą atsakymą iš pateiktų keturių atsakymo variantų) ir 10 atvirų klausimų (kai kandidatas turi įrašyti teisingą atsakymą). Testas skirtas patikrinti, ar kandidato teorinės žinios iš Psichologijos dalyko yra tvirtos. Kiekviename testo lape, apačioje, yra surašyti skaičiai (pirmame lape surašyta nuo 1 iki 10, antrame – nuo 11 iki 20 ir t. t.). Šie skaičiai rodo klausimo numerį. Tikrinant atliktas užduotis, galima šiuos skaičius apibraukti. Pavyzdžiui, jeigu į pirmąjį klausimą buvo atsakyta teisingai, lapo apačioje apibraukiamas skaičius „1“. Vėliau, sudėjus visus apibrauktus skaičius, galima suskaičiuoti bendrą balų sumą, t. y. sužinoti, į kiek klausimų kandidatas atsakė teisingai. Kiekvienas teisingai atsakytas klausimas vertinamas vienu balu. Testas yra išlaikytas, jeigu kandidatas teisingai atsako bent į 50 proc. teste pateiktų klausimų, t. y. teisingai atsako į ne mažiau kaip 30 klausimų iš 60. Testo atlikimo trukmė – 60–90 min. Testo pavyzdys pateiktas 2 priede (p. 56). Atsakymų raktas į testo klausimus yra pateiktas 3 priede (p. 62).

Pokalbis vyksta arba testas laikomas MRU patalpose. Pokalbis arba testas gali būti laikomas tuo atveju, jeigu kandidatas turi jo asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, kuriame yra kandidato asmens nuotrauka. Jeigu dėstytojas paprašo, kandidatas privalo pateikti šį dokumentą.

Vertinimo kriterijai

Kandidato neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytos žinios, mokėjimai ir įgūdžiai vertinami dešimties balų sistemoje (žr. 1 lentelę). Pažymys rodo žinių lygį procentais pagal dalyko programoje numatytą turinio apimtį. Už dalyką laikoma atsiskaityta, jei galutinis įvertinimas yra aukštesnis nei 4 balai, t. y. mažiausias teigiamas pažymys yra 5 (silpnai).

1 lentelė. Dešimties balų proporcinės vertinimo sistemos rodikliai

Išlaikyta, neišlaikyta	Pažymys	Pažymio pavadinimas žodžiu	Reikalaujamos žinių apimtys procentas	Pažymių apibūdinimas
Išlaikyta	10	puikiai	96– 100	Puikios, išskirtinės žinios, mokėjimai ir įgūdžiai
	9	labai gerai	90– 95	Tvirtos, geros žinios, mokėjimai ir įgūdžiai
	8	gerai	80– 89	Geresnės nei vidutinės žinios, mokėjimai ir įgūdžiai
	7	vidutiniškai	70– 79	Vidutinės žinios, mokėjimai ir įgūdžiai, yra neesminių klaidų
	6	patenkinamai	60– 69	Žinios, mokėjimai ir įgūdžiai blogesni nei vidutiniai, yra klaidų
	5	silpnai	50– 59	Žinios, mokėjimai ir įgūdžiai tenkina minimalius reikalavimus
Neišlaikyta	4	nepatenkinamai	40– 49	Netenkinami minimalūs reikalavimai
	3	blogai	30– 39	
	2	labai blogai	20– 29	
	1	visai blogai	0– 19	

Taip pat galima remtis išplėstiniu studijų rezultatų vertinimo sistemos aprašu (žr. 5 priedą), kuris yra pateikiamas Mykolo Romerio universiteto internetiniame puslapyje adresu: https://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/centrai/akademiniu_reikalu_centras/teises_aktai/Vert_tvark_akt_redakc.pdf

Vertinant kandidato mokymosi pasiekimus remiamasi ne tik kiekybiniais, bet ir kokybiniais vertinimo kriterijais.

Pagrindiniai kokybiniai vertinimo kriterijai yra šie:

- Studijų dalyko (atskiros temos) *teorinių žinių sistemingumas ir jų supratimo lygis*, t. y. sąmoningas pagrindinių dalyko žinių įgijimas;

sąvokų, faktų, nagrinėjamo reiškinių ar proceso visumos ir atskirų jo komponentų supratimas, aiškinimas ir vertinimas; gebėjimas analizuoti su dalyku susijusius tekstus, logiškai ir kritiškai mąstyti, kelti ir atskleisti hipotezes, tyrimo uždavinius ir tikslus, demonstruoti placią erudiciją, savivoka pagrįstą atsakomybę, kūrybinį ir kritinį mąstymą, integruoti žinias ir atsižvelgti į problemos kompleksiskumą, kritiškai vertinti mokslo naujoves, tyrimų rezultatus ir nustatyti jų patikimumą.

- *Taikomųjų gebėjimų lygis*, t. y. dalyko žinių praktinis įprasminimas: mokėjimas naudotis įgytomis žiniomis analizuojant praktines situacijas; rengti praktiškai reikšmingus projektus, vykdyti praktikoje taikomas procedūras, susijusias su siekiama įgyti kompetencija; spręsti kylančius ginčus, derinti priešingas pozicijas, taikyti etiško ir atsakingo elgesio įgūdžius; argumentuoti remiantis turimais duomenimis; perteikti sudėtingas žinias, susirasti ir kritiškai vertinti informacijos šaltinius, planuoti, organizuoti ir kontroliuoti individualią veiklą ir darbo laiką, savarankiškai atlikti tyrimus, paskirstyti ir koordinuoti darbo užduotis, dirbti savarankiškai; kandidato požiūris į nagrinėjamą mokymo medžiagą, egzistuojančią praktiką, pažangią patirtį, jų vertinimas.
- *Intelektualinės, profesinės veiklos mokėjimų ir įgūdžių susiformavimo lygis*, jos atlikimo greitis, tikslumas ir efektyvumas (vertinant profesinės veiklos įvaldymo laipsnį).

Papildomi kriterijai:

- Kandidato atsakymų dėstymo logika, nuoseklumas, mokėjimas ginti savo nuomonę;
- Minčių reiškimo ir kalbos kultūra;
- Samprotavimų savarankiškumas ir originalumas, žinių tvirtumas;
- Darbštumas ir aktyvumas mokantis dalyką.

Taip pat reikia pažymėti, kad atlikus vertinimą, kandidatui, kuris žinias, įgūdžius ir gebėjimus yra įgijęs neformaliojo ar / ir savaiminio būdu, gali būti suteikiamas toks pat kreditų skaičius kaip ir formalioje studijų programoje, t. y. kandidatas už Psichologijos dalyką gali gauti 6 ECTS kreditus.

KURSO TURINYS

Kurso skirstymas

Kursą sudaro 18 temų. Siekdamas gauti 6 ECTS kreditus iš Psichologijos dalyko, kandidatas privalo turėti mokymosi pasiekimų, atitinkančių nurodytų 18 temų apimtį iš Psichologijos dalyko.

Kurso turinys

Psichologijos apibūdinimas. Psichologijos tyrimų sritys. Psichikos raida. Psichika ir smegenys. Psichologijos tyrimo metodai. Jutimai. Suvokimas. Mąstymas. Atmintis. Išmokimas. Intelektas ir sugebėjimai. Asmenybės samprata. Motyvacija. Emociniai išgyvenimai. Asmenybės psichologinės koncepcijos. Asmenybės tipologijos. Asmenybė ir grupė. Asmenybės problemos.

DALYKO „PSICHOLOGIJA“ TEMOS, KONTROLINIAI KLAUSIMAI IR LITERATŪROS ŠALTINIAI

TEMA	
	1. Psichologijos apibūdinimas
POTEMĖS	<i>Psichologijos mokslo samprata. Psichologijos šakos. Taikomoji psichologija. Psichologijos vieta mokslų sistemoje ir ryšiai su kitais mokslais.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pateikite mokslinį psichologijos apibrėžimą. 2. Nurodykite psichologijos, kaip mokslo, objektą ir pagrindinį tikslą. 3. Įvardinkite psichologijos, psichiatrijos ir psichoterapijos sąlyčio taškus. 4. Išvardinkite, kokias žinote psichologijos šakas ir trumpai jas apibūdinkite. 5. Kokios yra praktinės psichologijos taikymo galimybės ir pagrindinės problemos? 6. Apibūdinkite psichologijos ryšį su kitais mokslais.
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Benesch, H. 2002. <i>Psichologijos atlasas</i>. II tomas. Vilnius: Alma littera. ✓ Fürst, M. 1998. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Lumen. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Justickis, V. 2004. <i>Bendroji ir teisės psichologija</i>: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ✓ Wundt, W. 2005. <i>Psichologijos pagrindai</i>. Vilnius: Alma littera.

TEMA	
	2. Psichologijos tyrimų sritys
POTEMĖS	<i>Psichika ir elgesys – svarbiausios psichinių tyrimų sritys. Psichikos struktūra: sąmonė, savimonė, nesąmoningi reiškiniai. Ypatingos sąmonės būsenos: miegas ir sapnai, meditacija, hipnozė, cheminių medžiagų sukeltos haliucinacijos, priešmirtiniai regėjimai. Psichinių reiškinių rūšys: psichiniai procesai, būsenos ir savybės.</i>

	<i>Elgesio apibūdinimas. Įgimtas ir įgytas elgesys. Elgesio evoliucija: taksiai, refleksai, instinktyvus elgesys, įgūdžiai, įpročiai, intelektinis išmokimas. Žmogaus elgesio evoliucija ir ją lemiantys veiksniai.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdinkite psichikos struktūros sudėtinės dalis. 2. Kokios yra ypatingos sąmonės būsenos ir kas joms būdinga? 3. Išvardinkite ir apibūdinkite psichinių reiškinių rūšis. 4. Nurodykite, kuo skiriasi įgimtas ir išmoktas elgesys. 5. Trumpai paaiškinkite elgesio evoliuciją: nuo taksių iki intelektualinio išmokimo.
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fürst, M. 1998. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Lumen. ✓ Jacikevičius, A. 1996. <i>Siela, mokslas, gyvensena: Psichologijos įvadas studijų pradžiai</i>. Vilnius: Žodynas. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ✓ Wundt, W. 2005. <i>Psichologijos pagrindai</i>. Vilnius: Alma littera.

TEMA	3. Psichikos raida
POTEMĖS	<i>Filogenetinė ir ontogenetinė raida. Ontogenetinės raidos pagrindiniai dėsninčiai. Žmogaus raidos fiziniai, pažintiniai ir psichosocialiniai pokyčiai. Asmenybės raidos tolydumas, pastovumas ir pokyčiai. Žmogaus gyvenimo kelias ir jo periodizacija.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kokie yra du pagrindiniai požiūriai į psichikos raidą? 2. Nurodykite pagrindinius ontogenetinės raidos dėsningumus. 3. Apibūdinkite tris žmogaus raidos sritis. 4. Kokius tris pagrindinius klausimus nagrinėja raidos psichologija? 5. Pateikite žmogaus gyvenimo kelio periodizaciją, remdamiesi konkrečiu autoriumi (pvz., Z. Freud, E. Erikson, J. Piaget, D. Levinson).
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Benesch, H. 2002. <i>Psichologijos atlasas</i>. II tomas. Vilnius: Alma littera. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras.

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ✓ Wundt, W. 2005. <i>Psichologijos pagrindai</i>. Vilnius: Alma littera. ✓ Žukauskienė, R. 2012. <i>Raidos psichologija: integruotas požiūris</i>. Vilnius: Margi raštai.
--	---

TEMA	
	4. Psichika ir smegenys
POTEMĖS	<i>Psichinių ir fiziologinių funkcijų tarpusavio ryšys. Nerviniai procesai. Refleksai. Galvos smegenų funkciniai blokai. Psichikos sutrikimai po smegenų pažeidimų. Didžiųjų pusrutulių specializacija. Dėmesys. Dėmesio rūšys ir savybės. Individualūs dėmesio skirtumai.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdinkite psichinių ir fiziologinių funkcijų ryšį. 2. Trumpai paaiškinkite nervų sistemos sandarą ir veikimo principą. 3. Kuo skiriasi sąlyginis ir nesąlyginis refleksai? 4. Išvardinkite galvos smegenų funkcinis blokus ir nurodykite svarbiausias jų funkcijas. 5. Kas yra didžiųjų smegenų pusrutulių funkcinė asimetrija? 6. Apibūdinkite, kas yra dėmesio objektas ir fonas. 7. Išvardinkite dėmesio funkcijas ir rūšis. 8. Nurodykite dėmesį žadinančius veiksniai. 9. Trumpai apibūdinkite dėmesio ypatybes. 10. Nurodykite dėmesingumo ir nedėmesingumo, kaip asmenybės savybių, požymius. Pateikite dėmesingumui lavinti skirtų užduočių pavyzdžių.
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Benesch, H. 2001. <i>Psichologijos atlasas</i>. I tomas. Vilnius: Alma littera. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

TEMA	5. Psichologijos tyrimo metodai
POTEMĖS	<i>Metodo ir metodikos samprata. Tyrimo stadijos. Objektivių duomenų apie psichinius reiškinius rinkimo būdai: stebėjimas, savistaba, pokalbis, anketos, žmogaus veiklos produktų analizė, testavimas, psichofiziologinis tyrimas. Psichologinių tyrimų rūšys: aprašomasis, koreliacinis, eksperimentinis.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Išvardinkite ir trumpai apibūdinkite mokslinio tyrimo stadijas. 2. Nurodykite duomenų rinkimo būdus. 3. Apibūdinkite ir palyginkite psichologijos tyrimo metodus. 4. Ar Jūs savo profesinėje veikloje, kasdieniame gyvenime taikėte ar taikote kokį nors duomenų apie psichinius reiškinius rinkimo būdą? Pateikite pavyzdžių, kada, kaip ir koku tikslu Jūs tai darėte ar darote.
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Martišius, V. 1999. <i>Psichologijos metodai</i>. Vilnius: Egalda. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

TEMA	6. Pažinimo procesų sistema: jutimai
POTEMĖS	<i>Pažinimo apibūdinimas. Jutiminis ir racionalus pažinimas. Žinių apie pažinimo procesus taikymas praktinėje veikloje. Jutimų samprata. Dirgikliai, pojūčiai, pojūčių rūšys, pojūčių slenksčiai. Jutimo organų adaptacija, sensibilizacija ir sinestezija. Individualūs pojūčių skirtumai. Jutimų ribojimas.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdinkite, kas yra pažinimas. 2. Išvardinkite pažinimo procesus. 3. Kuo skiriasi jutiminis ir racionalus pažinimas? 4. Kuo naudingos žinios apie pažinimo procesus? Kaip jas galima taikyti praktinėje veikloje? 5. Kas yra jutimas? 6. Kaip žmogus apdoroja informaciją, gaunamą iš aplinkos? 7. Apibūdinkite, kas yra jutimo organų jautrumas ir išvardinkite jo slenksčius. 8. Kas yra jutimo organų adaptacija? 9. Apibrėžkite sensibilizacijos ir sinestezijos sąvokas.

	<p>10. Išvardinkite pojūčių rūšis ir trumpai kiekvieną jų apibūdinkite.</p> <p>11. Kokios gali būti jutimų ribojimo pasekmės?</p>
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fürst, M. 1998. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Lumen. ✓ Jacikevičius, A. 1996. <i>Siela, mokslas, gyvenimas: psichologijos įvadas studijų pradžiai</i>. Vilnius: Žodynas. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Kaffemanas, R. 2002. <i>Jutimo psichologija</i>: mokomoji knyga. ŠU leidykla. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Martišius, V. 2006. <i>Kognityvinė psichologija</i>: 1 dalis. Suvokimas ir atmintis. Kaunas: VDU leidykla. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ✓ Vaitkevičius, P. H. 2002. <i>Pojūčiai ir suvokimas</i>. Vilnius: VU leidykla. ✓ Wundt, W. 2005. <i>Psichologijos pagrindai</i>. Vilnius: Alma littera.

TEMA	7. Pažinimo procesų sistema: suvokimas
POTEMĖS	<i>Suvokimo reiškinys. Patirties įtaka suvokimui. Suvokimo struktūriškumas, pastovumas (konstantiškumas). Jutimas ir suvokimas. Mąstymas ir suvokimas. Erdvės santykių, laiko ir judėjimo suvokimas. Suvokimo iliuzijos. Pasitobėjimas ir suvokimo lavinimas. Suvokimo ypatumai stresinėse situacijose.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibrėžkite suvokimo ir suvokinio sąvokas. 2. Apibūdinkite jutimo ir suvokimo ryšį. 3. Kas yra apėrcėpcija? 4. Išvardinkite ir apibūdinkite suvokimo ypatybes. 5. Nurodykite erdvės, laiko ir judėjimo suvokimo ypatumus. 6. Kas yra suvokimo iliuzijos? Kokių rūšių jos gali būti? Pateikite konkrečių pavyzdžių. 7. Kas yra ekstrasensorinis suvokimas ir kokios yra jo rūšys?
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fürst, M. 1998. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Lumen ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Kaffemanas, R. 1998. <i>Suvokimo psichologijos pagrindai</i>. Šiauliai: ŠU leidykla. ✓ Lapė, J.; Navikas G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Martišius, V. 2006. <i>Kognityvinė psichologija</i>: 1 dalis. Suvokimas ir atmintis. Kaunas: VDU leidykla.

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ✓ Uogintas, A. 2003. <i>Erdvės suvokimo problemos: mokomoji knyga</i>. Šiauliai. ŠU leidykla. ✓ Vaitkevičius, P. H. <i>Pojūčiai ir suvokimas</i>. Vilnius: VU leidykla. 2002.
--	---

TEMA	8. Mąstymas
POTEMĖS	<p><i>Mąstymo samprata. Mąstymo rūšys: veiksminis, vaizdinis, sąvokinis; loginis ir intuityvus; re produktyvus ir kūrybinis. Mąstymo operacijos: analizė, sintezė, palyginimas, apibendrinimas, abstrahavimas, sisteminimas, konkretizavimas. Mąstymo ypatybės: platumas, konkretumas, gilumas, savarankiškumas, lankstumas, nuoseklumas, greitumas. Mąstymas kaip uždavinių sprendimas. Kūrybinis mąstymas. Individualūs mąstymo skirtumai. Mąstymas ir kalba. Kalbos įtaka mąstymui. Vaizduotė: jos rūšys bei vaizdinių kūrimo būdai.</i></p>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibrėžkite mąstymo sąvoką. 2. Nurodykite pagrindines mąstymo operacijas. 3. Išvardinkite mąstymo rūšis ir nurodykite, pagal ką jos gali būti skirstomos. 4. Apibūdinkite mąstymą kaip uždavinių sprendimą. 5. Išvardinkite ir apibūdinkite mąstymo ypatybes. 6. Kuo ypatingas kūrybinis mąstymas? 7. Nurodykite mąstymo ir kalbos sąsajas. 8. Kas yra vaizduotė? Nurodykite jos rūšis. 9. Išvardinkite vaizduotės vaizdinių kūrimo būdus. Pateikite vaizduotės lavinimo pratimų pavyzdžių.
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Justickis, V. 2004. <i>Bendroji ir teisės psichologija</i>: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras. ✓ Kaffemanas, R. 2001. <i>Mąstymo psichologija</i>. ŠU leidykla. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

TEMA	9. Atmintis
POTEMĖS	<p><i>Atminties apibūdinimas. Atminties procesai: įsiminimas, laikymas atmintyje ir atsiminimas (atpažinimas, atgaminimas ir prisiminimas). Atminties rūšys. Užmiršimas ir jo priežastys. Individualūs atminties skirtumai. Informacijos rekonstrukcija ir klaidos atgaminant įsimintą medžiagą. Veiksniai, skatinantys ir slopinantys atsiminimą. Atminties sutrikimai ir jų priežastys. Atminties lavinimas. Mnemotechnikos.</i></p>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pateikite atminties apibrėžimą. 2. Nurodykite pagrindinius atminties procesus. 3. Išvardinkite ir apibūdinkite atminties rūšis. Pateikite pavyzdžių. 4. Kokios yra dvi pagrindinės užmiršimą aiškinančios teorijos? 5. Kokiais būdais galima lavinti atmintį? Išvardinkite, kokias mnemonines priemones žinote. Pateikite pavyzdžių. 6. Išvardinkite, kokius atminties sutrikimus žinote ir nurodykite galimas jų priežastis.
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Jacikevičius, A. 1996. <i>Siela, mokslas, gyvensena: psichologijos įvadas studijų pradžiai</i>. Vilnius: Žodynas. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Martišius, V. 2006. <i>Kognityvinė psichologija</i>: 1 dalis. Suvokimas ir atmintis. Kaunas: VDU leidykla. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

TEMA	
	10. Išmokimas
POTEMĖS	<i>Išmokimo apibūdinimas. Išmokimą aiškinančios teorijos. Išmokimo rūšys. Pagrindiniai efektyvaus išmokimo dėsningumai.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdinkite, kas yra išmokimas. 2. Kokios yra išmokimą aiškinančios teorijos? 3. Išvardinkite ir apibūdinkite išmokimo rūšis. 4. Nurodykite išmokimą lemiančius veiksnius.
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

TEMA	
	11. Intelektas ir sugebėjimai
POTEMĖS	<i>Intelektas samprata. Intelektas struktūra. Intelektas koeficientas samprata. Intelektas kintamumas, jo pasireiškimo kraštutiniai. Intelektas ir kūrybingumas. Paveldimumo ir aplinkos įtaka intelektui. Sugebėjimai, jų rūšys: bendrieji, specialieji ir specifiniai. Sugebėjimų lavinimas. Sugebėjimų kompensacijos problema.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pateikite intelekto apibrėžimą. 2. Kokia yra intelekto struktūra? 3. Kas yra intelekto koeficientas? 4. Apibūdinkite intelekto įvertinimo problemą. 5. Kaip bėgant laikui kinta intelektas? 6. Kokios yra intelekto ir sugebėjimų sąsajos? 7. Koks yra intelekto ir kūrybingumo ryšys? 8. Nurodykite genų ir aplinkos įtaką intelektui. 9. Apibrėžkite sugebėjimų sąvoką. 10. Išvardinkite ir apibūdinkite sugebėjimų rūšis. Nurodykite, kaip galima lavinti įvairių rūšių sugebėjimus. 11. Paašškinkite, kaip suprantate sugebėjimų kompensacijos problemą.

LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Fürst, M. 1998. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Lumen. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2000.
------------	--

TEMA	12. Asmenybės samprata
POTEMĖS	<i>Pagrindinės sąvokos: individas, individualybė, asmuo ir asmenybė. Asmenybės struktūra. Asmenybės įvertinimas.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdinkite individo, individualybės, asmens ir asmenybės sąvokas. 2. Nurodykite, kas sudaro asmenybės struktūrą. 3. Kokius žinote asmenybės įvertinimo būdus?
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

TEMA	13. Motyvacija
POTEMĖS	<i>Žmogaus veiklos motyvai, jų ryšys su poreikiais. Vidinės ir išorinės žmogaus elgesio priežastys. Poreikių klasifikacija. Motyvai ir tikslai. Laimėjimų motyvacija ir jos rūšys. Motyvų hierarchijos modeliai.</i>

KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibrėžkite poreikių, motyvų ir interesų sąvokas. 2. Apibūdinkite žmogaus veiklos rūšis ir išvardinkite išskiriamas veiklos sudėtinės dalis. 3. Išvardinkite poreikių rūšis ir nurodykite, pagal ką jie skirstomi. 4. Pateikite A. Maslowo pasiūlytą poreikių hierarchijos schemą. 5. Kaip yra skirstomi motyvai? Paaiškinkite, kodėl motyvų klasifikacija yra sąlyginė. 6. Paaiškinkite, kuo skiriasi vidinė ir išorinė motyvacija. Kuri motyvacijos rūšis svarbesnė, siekiant didelių laimėjimų mokslo, profesinėje ar sporto srityse? 7. Pagal ką yra klasifikuojami interesai?
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. 2005. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
TEMA	<p style="text-align: center;">14. Emociniai išgyvenimai</p>
POTEMĖS	<p><i>Emocinių reiškinių samprata. Emocijų fiziologija, išraiška ir sąmoningas išgyvenimas. Emociniai reiškiniai ir motyvacija. Emocijų funkcijos. Emocinių reiškinių formos: emocinis tonas, bazinės emocijos, afektai, jausmai (jausmų rūšys), nuotaikos. Emocijų teorijos. Pažinimas ir emocijos. Emocijų valdymas.</i></p>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pateikite emocijų ir jausmų apibrėžimus. Paaiškinkite, kuo skiriasi emocijos ir jausmai. 2. Išvardinkite ir trumpai apibūdinkite, kas sudaro emocijas. 3. Pateikite emocijų klasifikaciją (pagal C. Izard). 4. Išvardinkite emocijų funkcijas. 5. Išvardinkite ir trumpai apibūdinkite emocinių reiškinių formas. 6. Kokias emocijų teorijas žinote? 7. Paaiškinkite, kaip siejasi pažinimas ir emocijos. 8. Kokius emocijų valdymo būdus žinote?

LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ✓ Wundt, W. 2005. <i>Psichologijos pagrindai</i>. Vilnius: Alma littera.
------------	--

TEMA	15. Asmenybės psichologinės koncepcijos
POTEMĖS	<i>Požiūrių į asmenybę įvairovė. Asmenybės teorijų keliami klausimai. Psichoanalitinė, bihevioristinė, socialinė kognityvinė, humanistinė, egzistencinė asmenybės koncepcijos.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kodėl egzistuoja tiek daug skirtingų požiūrių į asmenybę? 2. Apibūdinkite psichoanalitinę asmenybės tyrimo kryptį. 3. Kaip bihevioristinės krypties atstovai traktuoja asmenybę ir jos raidą? 4. Kas būdinga socialiniam kognityviniam požiūriui į asmenybę? 5. Pateikite humanistinio ir egzistencinio požiūrių į asmenybę koncepciją. 6. Kaip skirtingos psichologijos kryptys aiškina asocialios asmenybės formavimosi ištakas?
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Fürst, M. <i>Psichologija</i>. 1998. Vilnius: Lumen. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. <i>Psichologija</i>. 2000. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ✓ Perminas A.; Goštautas, A., Endriulaitienė, A. 2004. <i>Asmenybė ir sveikata: teorijų sąvadas</i>: mokomoji knyga. Kaunas: VDU leidykla. ✓ Žukauskienė, R. 2012. <i>Raidos psichologija: integruotas požiūris</i>. Vilnius: Margi raštai.

TEMA	16. Asmenybės tipologijos	
POTEMĖS	<i>Asmenybių skirtumų priežastys: biologinės, socialinės, psichologinės. Asmenybės pastovumas ir kitimas. Asmenybės tipologijos: fizinės, psichofiziologinės, charakterologinės. Temperamentas. Charakteris, jo akcentuacijos. Praktinė tipologijų reikšmė.</i>	
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trumpai apibūdinkite asmenybės skirtumų priežastis. 2. Apibrėžkite, kas yra temperamentas ir charakteris, paaiškinkite, kaip jie yra susiję. 3. Nurodykite skiriamuosius temperamento požymius. 4. Pagal ką (remiantis Hipokratu, E. Kretschmeriu, W. Sheldonu, I. Pavlovu) skirstomi temperamento tipai? 5. Pateikite temperamento tipų psichologinę charakteristiką. 6. Išvardinkite charakterio bruožus ir nurodykite, kokių pagrindų jie yra grupuojami. 7. Kokias žinote charakterio formavimosi prielaidas? 8. Apibūdinkite charakterio struktūros, valios ir emocijų ryšį. 9. Kokie yra charakterio akcentuacijų tipai? Kokia praktinė tipologijų reikšmė? 10. Apibūdinkite temperamento ir charakterio kintamumo problemą. 11. Paaiškinkite temperamento ir charakterio įtaką žmogaus veiklai. 	
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Justickis, V. 2004. <i>Bendroji ir teisės psichologija</i>: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras. ✓ Lapė, J.; Navikas, G. 2003. <i>Psichologijos įvadas</i>: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika. 	

TEMA	17. Asmenybė ir grupė	
POTEMĖS	<i>Asmenybės socializacija. Grupės samprata ir rūšys. Asmenybės statusas grupėje. Bendravimas ir jo ypatumai. Kito žmogaus suvokimo ypatumai. Tarpasmeniniai konfliktai. Minios elgesio ypatumai.</i>	

KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kaip suprantate, kas yra asmenybės socializacija? 2. Apibūdinkite, kas yra grupė ir kokios yra skiriamos jos rūšys. 3. Nurodykite, kokį statusą gali užimti asmuo grupėje. 4. Apibūdinkite verbalinio ir neverbalinio bendravimo ypatumus. 5. Kokie yra kito žmogaus suvokimo ypatumai? 6. Paaiškinkite, kas yra konfliktas, nurodykite jo rūšis ir galimus sprendimo būdus. 7. Kokie yra minios elgesio ypatumai?
LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Almonaitienė, J.; Antinienė, D.; Ausmanienė, N. ir kt. 2006. <i>Bendravimo psichologija</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Benesch, H. 2001. <i>Psichologijos atlasas</i>. I tomas. Vilnius: Alma littera. ✓ Benesch, H. 2002. <i>Psichologijos atlasas</i>. II tomas. Vilnius: Alma littera. ✓ Fürst, M. 1998. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Lumen. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ✓ Myers, D. G. 2008. <i>Socialinė psichologija</i>. Vilnius: Poligrafija ir informatika. ✓ Suslavičius, A. 2006. <i>Socialinė psichologija studentams ir ne tik jiems</i>. Vilnius: VU leidykla. ✓ Suslavičius, A.; Valickas, G. 1999. <i>Socialinė psichologija teisėtvarkos darbuotojams</i>: vadovėlis. Vilnius: LTA Leidybos centras.

TEMA	18. Asmenybės problemos
POTEMĖS	<i>Psichikos sutrikimų samprata ir klasifikacija. Nepageidaujami asmenybės pakitimai: nerimo, disociaciniai, somatoforminiai, nuotaikos ir kiti sutrikimai. Stresas ir stresoriai: priežastys, pasireiškimas ir pasekmės. Sveikatos stiprinimas: streso ir frustracijos įveikimo būdai.</i>
KONTROLINIAI KLAUSIMAI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kokie egzistuoja požiūriai į psichikos sutrikimus? 2. Išvardinkite, kokius nepageidaujamus asmenybės pakitimus žinote. 3. Trumpai apibūdinkite nerimo, disociacinius, somatoforminius, nuotaikos ir kitus sutrikimus. 4. Apibrėžkite streso, stresorių ir frustracijos sąvokas. Kokios galimos streso pasekmės? Paaiškinkite streso ir ligų ryšį. 5. Pateikite pavyzdžių, kaip įveikti stresą ir frustraciją.

LITERATŪRA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Antinienė, D. ir kt. 2005. <i>Psichologija studentui</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Fürst, M. 1998. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Lumen. ✓ Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. <i>Psichologija</i>. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras. ✓ Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. <i>Psichologija šiandien</i>: vadovėlis. Kaunas: Technologija. ✓ Myers, D. G. 2000. <i>Psichologija</i>. Kaunas: Poligrafija ir informatika. ✓ Pikūnas, J.; Palujanskienė, A. 2005. <i>Stresas</i>. Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras.
------------	--

Taigi akademinį kreditų universitete siekiantis kandidatas privalo įrodyti, kad turi tam tinkamą teorinių žinių lygį iš Psichologijos dalyko. Vadinasi, kandidato mokymosi pasiekimai turi bent 50 procentų atitikti visų nurodytų 18 temų apimtį iš Psichologijos dalyko programos. Kaip minėta (žr. skyrių „Kandidato mokymosi pasiekimų vertinimas“, p. 12), yra vertinamos kandidato teorinės žinios apie psichinius reiškinius, dėsnius, mechanizmus ir svarbiausias asmenybės teorijas.

II DALIS

NEFORMALIUOJU IR
SAVAIMINIU BŪDU ĮGYTŲ
PSICHOLOGIJOS PASIEKIMŲ
E. APLANKO PAVYZDYS

E. APLANKO STRUKTŪRA VERTINANT NEFORMALIOJO IR SAVAIMINIO MOKYMOSI PASIEKIMUS

E. aplanko samprata

E. aplankas⁵ – tikslingai sudarytas kandidato darbų rinkinys, iliustruojantis besimokančiojo pastangas, pažangą ir pasiekimus vienoje ar keliuose mokymo programos srityse (Paulson, Paulson, Meyer, 1991) ir pagrįstas savianalize. MRU e. aplankas naudojamas konsultacijoms, t. y. reikalingas tuomet, kai kandidatas konsultuojasi su paskirtais konsultantais ir siunčia parengtą medžiagą (ar jos dalį) norėdamas patarimo. Popierinis aplanko variantas reikalingas tuomet, kai yra visiškai baigtas ir kandidatas jį pristato į instituciją, t. y. MRU. Taigi už popierinio aplanko pateikimą Akademinių reikalų centrui yra atsakingas pats kandidatas. Svarbu, kad nepriklausomai nuo aplanko formos (e. aplankas ar popierinis aplankas), aplanko struktūra išliktų identiška, t. y. ta, kurią yra patvirtinusi konkreti institucija.

E. aplanko nauda

Visų pirma besimokantieji suaugusieji turi galimybę pateikti ankstesnio mokymosi patirtį ir pasiekimus, vadinamus tyliaisiais. Aplanko metodo naudojimas vertinant tokius pasiekimus universitetuose suaugusiems asmenims suteikia galimybę identifikuoti, analizuoti, įvardinti ar pademonstruoti bet kokioje aplinkoje vykusį mokymąsi ir už jį gautus akademinis kreditus.

Antra, aplankas apima tai, ką asmuo jau moka ar gali numatyti, ko galėtų siekti ateityje; šiuo atveju aplanko metodas ir tampa suaugusiojo karjeros projektavimo instrumentu (Ivany *et al.*, 2003).

Trečia, suaugusieji gali sutaupyti laiko ir lėšų, lyginant su įprastinėmis studijomis aukštojo mokslo institucijose.

E. aplanko paskirtis

Kandidatas, siekiantis formalizuoti ankstesnio mokymosi pasiekimus universitetiniu lygmeniu, privalo specialiai sudarytai komisijai universite-

⁵ Kitos tekste vartojamos sąvokos yra pateiktos 4 puslapyje.

te pateikti dokumentų rinkinį – mokymosi pasiekimų vertinimo aplanką. Ankstesniojo / neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimams vertinti skirto aplanko struktūra skiriasi nuo aplanko, skirto formaliojo mokymosi pasiekimams vertinti, struktūros. Tai lemia kito pobūdžio vertinimo tikslai: vertinant ankstesnio mokymosi pasiekimus siekiama įrodyti, kad įvairioje aplinkoje įvykęs mokymasis (darbo aplinkoje, atliekant savanorišką veiklą įvairiuose kursuose, mokantis savarankiškai ir pan.) atitinka tam tikro universitetinio kurso reikalavimus ar nustatytus standartus siekiant akademinų kreditų pagal tam tikro studijų dalyko mokymo programą. Taigi, vertinant neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytus kandidato mokymosi pasiekimus, norima įrodyti, kad įvykęs mokymasis atitinka 6 ECTS kreditus iš Psichologijos studijų programos.

Neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo modelis pateiktas 1 paveiksle (žr. 6 priedą), o elektroniniu aplanku pagrįstas neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo modelis – 2 paveiksle (žr. 7 priedą).

Taip pat kandidatui, prieš rengiant e. aplanką, būtų tikslinga išnagrinėti šią Mykolo Romerio universiteto tinklalapyje skelbiamą informaciją:

- ✓ Mykolo Romerio universiteto studijų tvarka: http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/centrai/akademiniu_reikalu_centras/teises_aktai/Studiju_tvarka_2011.pdf
- ✓ MRU studijų programos: http://www.mruni.eu/lt/studijos/studiju_programos/.
- ✓ MRU psichologijos studijų programa: http://www.mruni.eu/lt/universitetas/fakultetai/politikos_fakultetas/studiju_programos/

E. aplanko apimtis

Aplanko apimtis priklauso nuo akademinų kreditų, į kuriuos pretenduoja kandidatas, skaičiaus ir yra nuo 40 iki 80 puslapių.

E. aplanko rengimo trukmė

E. aplanko juodraštinio varianto parengimas gali užtrukti apie 10 valandų intensyvaus darbo. Tačiau šis laikas gali svyruoti, priklausomai nuo siekiamų kreditų skaičiaus ir kandidato asmeninių savybių.

E. aplanko struktūra

Mokymosi pasiekimų aplanko struktūra skirtinguose universitetuose gali šiek tiek skirtis, tačiau pagrindinės struktūrinės dalys išlieka tos pačios. Jos yra penkios.

Taigi aplanką sudaro šie struktūriniai elementai:

1. Titulinis lapas
2. Turinys
3. Išplėstinis CV
4. Refleksija
5. Priedai

Titulinis lapas

Titulinio lapo struktūra

Tituliniame lape kandidatas turi pateikti šią informaciją:

1. Universitetas
2. Fakultetas
3. Specialybė
4. Kursas (su kurso, iš kurio siekiama gauti akademinius kreditus, aprašymu; ši informacija kandidatui yra prieinama universiteto tinklalapyje).
5. Kandidato vardas, pavardė
6. Data

Titulinis lapas nėra numeruojamas. Titulinio lapo pavyzdys pateikiamas 8 priede.

Turinys

Turinio samprata

Turinys – dokumentuoja mokymosi aplinkas, kuriose įgyti pasiekimai atitinka reikalavimus, keliamus kreditams:

1. Neformaliojo mokymosi pasiekimų pagrindimas. Šiame aplanko skyriuje pateikiami tikslingai atrinkti trečiosios šalies dokumentai, liudijantys, kad juos pateikęs asmuo iš ankstesnio mokymosi turi žinių, adekvačių akademinio kredito reikalavimams (sertifikatai, kursų, seminarų baigimo pažymėjimai, stažuotes įrodantys dokumentai).

2. Savaiminio mokymosi pasiekimų pagrindimas – detalus savaiminio mokymosi pasiekimų aprašymas. Pvz., asmuo mokėsi kaip pagalbininkas, asistentas ir t. t., tačiau neturi pažymėjimo. Tada tiktų rekomendacija iš darbdavio. Reikia surašyti ir knygas, kurias jis skaitė savarankiškai.

Taigi turinyje nurodoma, kokie mokymosi pasiekimų įrodymai yra pateikiami siekiant pripažinimo.

Kandidatui rengiant e. aplanką, galėtų praversti informacija apie pagrindinius akademinio raštingumo ir akademinės literatūros taikymo principus (pvz., mokslinės literatūros samprata, literatūros apžvalgai, citavimui, perfrazavimui keliami reikalavimai ir pan.). Dalyko „Psichologija“ e. aplankui parengti rekomenduojama naudotis metodine priemone „Akademinio raštingumo pagrindai“ (Erentaitė, Žukauskienė, 2011).⁶

Turinio struktūra

Turinio struktūrą sudaro:

1. Gyvenimo aprašymas (CV).
2. Refleksija.
3. Priedai:
 - a) 1 priedas – formaliojo mokymosi pagrindimas (diplomai ir studijų programos, už kurias atsiskaičius buvo gautas diplomas).
 - b) 2 priedas – neformaliojo mokymosi pasiekimų pagrindimas: pateikiami trečiosios šalies dokumentai, liudijantys, kad juos pateikęs asmuo mokėsi anksčiau ir turi žinių, adekvačių aka-

⁶ <http://baltic-ebooks.eu/reader/akademinio-ratingumo-pagrindai>

- deminio kredito reikalavimams (sertifikatai, kursų, seminarų baigimo pažymėjimai, stažuotes įrodantys dokumentai ir pan.).
- c) 3 priedas – savaiminio mokymosi pasiekimų pagrindimas (skaitytos literatūros sąrašas, įstaigų, kuriose dirbote savanoriu, aprašymas ir pan.).
 - d) 4 priedas, 5 priedas ir t. t. – kiti svarbūs dokumentai.

Išplėstinis CV

Išplėstinio CV samprata

Išplėstinis CV – aprašoma mokymosi raida. Šioje aplanko dalyje pateikiamas darbinės veiklos aprašymas ir sąrašas kursų, mokymų ar seminarių, kuriuose kandidatas įgijo pasiekimų, už kuriuos nebuvo suteiktos nacionaliniu mastu pripažintos kvalifikacijos; glaustas, labai aiškiai išdėstytas mokymosi įvairioje aplinkoje aprašymas, pateikiant informaciją apie tokio mokymosi metu įgytas žinias ir kompetencijas⁷, susietas su siekiamų akademinų kreditų reikalavimais; nurodoma, kurioje mokymosi aplinkose įgytos žinios atitinka siekiamų akademinų kreditų reikalavimus.

Išplėstinio CV paskirtis

Išplėstinio gyvenimo ir veiklos aprašymo tikslas – išanalizuoti savo darbinę veiklą akcentuojant asmeniškai įvardintus svarbius veiklos etapus, tiesiogiai susijusius su pasiekimais, už kuriuos siekiama akademinų kreditų. Kadangi informacijos apie pasiekimus pateikimas yra vienas iš lemiamų veiksmų atliekant įvairioje aplinkoje buvusio mokymosi vertinimą, išryškėja aiškumo kriterijaus svarba. Šiam kriterijui keliami struktūruoto informacijos apie savo mokymosi neformaliuoju ir savaiminiu būdu pasiekimų pateikimo reikalavimai.

Išplėstinio CV rašymo reikalavimai

Pateikto detalaus savo profesinės veiklos aprašymo struktūra turi būti labai aiški. Jį galima skirstyti pagal atskirus laikotarpius (t. y. pagal metus) arba pagal kategorijas. Kategorijų aprašymai pateikiami kaip intarpai tarp laikotarpių pagal metus. Išplėstinį CV sudaro 3 dalys:

1. Darbinės veiklos pasiekimai.
2. Pasiekimai mokantis neformaliuoju būdu.
3. Pasiekimai mokantis savaiminiu būdu.

Visas šias tris išplėstinio CV dalis, t. y. kandidato pasiekimus, galima aprašyti remiantis R. Carter (1985) mokymosi pasiekimų taksonomija, ku-

⁷ Kompetencijos samprata pateikta 6 priede.

rioe mokymosi pasiekimai skirstomi į tris kategorijas: asmenines savybės, įgūdžiai ir žinios (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Mokymosi pasiekimų taksonomija (pagal Carter, 1985)

ASMENINĖS SAVYBĖS	Protinės charakteristikos	Požiūriai ir vertybės	Asmenybės bruožai	Dvasinės savybės	BŪSENA
	Atvirumas Kūrybiškumas Vaizduotė	Daiktai Savasis ego Žmonės Grupės Idėjos	Principingumas Iniciatyvumas Darbštumas Emocioningumas Gyvybingumas	Supratimas Atsakas	
ĮGŪDIS	Protiniai įgūdžiai	Informaciniai įgūdžiai	Veiklos įgūdžiai	Socialiniai įgūdžiai	VEIKIMAS
	Organizavimas Analizė Vertinimas Sintezė	Informacijos gavimas ir užrašymas Įsiminimas Perdavimas	Fizinės veiklos Organizaciniai Sprendimų priėmimas Problemos sprendimas	Bendradarbiavimas Lyderiavimas Derybos ir įtikinėjimas Pokalbis	
ŽINIOS	Faktinės žinios		Patirties žinios		ŽINOJIMAS
	Faktai Struktūros Procedūros Konceptijos Principai		Patirtis Internalizavimas Apibendrinimas Abstrakcija		

Aprašant **mokymosi darbinėje aplinkoje pasiekimus**, nurodomos pareigybės ir atsakomybė, suteikti pažymėjimai, sertifikatai ar pan. Taip pat pateikiami dokumentai, patvirtinantys buvusį mokymąsi. Remiantis jau minėtomis R. Carter (1985) taksonomijoje pateiktomis kategorijomis, tiksliai aprašoma, kas buvo išmokta ar įgyta vertinant tris – asmeninių savybių, įgūdžių ir žinių – kategorijas.

Aprašant **pasiekimus, įgytus mokantis neformaliuoju būdu**, pateikiama informacija apie įvairius mokymosi būdus (seminarai, mokymai, stažuotės, kursai ir pan.), suteiktus pažymėjimus, sertifikatus ar pan. Taip pat pristatomi dokumentai, patvirtinantys buvusį mokymąsi; tiksliai apra-

šoma, kas buvo išmokta ar įgyta vertinant tris – asmeninių savybių, įgūdžių ir žinių – kategorijas.

Aprašant **pasiekimus, įgytus mokantis savaiminiu būdu**, detaliai nurodomos sritys, kuriose vyko mokymasis; pridedamas literatūros, kuria buvo naudotasi mokantis, sąrašas; tiksliai aprašoma, kas buvo išmokta ar įgyta vertinant tris – asmeninių savybių, įgūdžių ir žinių – kategorijas.

Kadangi yra trys mokymosi sritys, tai aprašant savo pasiekimus darbinėje aplinkoje, mokantis neformaliuoju ir savaiminiu būdu, galima remtis ir pažintine / kognityvine, psichomotorine ir emocine taksonomijomis (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Pažintinės, psichomotorinės ir emocinės srities taksonomijos⁸

Lygiai	Apibūdinimas	Žodžiai, naudojami mokymosi tikslams ir rezultatams formuluoti	
PAŽINTINĖS SRITIES TAKSONOMIJA			
Žinios	Tai gebėjimas informaciją atpažinti, atgaminti, įsiminti (nustatyti, apibrėžti, išmokyti), t. y. besimokantysis žino konkrečias taisykles, sąvokas, faktus ir kt.	analizuoti, apibendrinti, apibrėžti, apibūdinti, aptarti, apžvelgti, atpažinti,	paaikškinti, pabaigti, pacituoti, pademonstruoti, pakartoti, pakeisti, palyginti,
	Informacija suvokiama, interpretuojama, naudojama, nusakoma savais žodžiais, apibendrinama (išversti, perfrazuoti, pakeisti), besimokantysis turimų duomenų pagrindu apytiksliai apibūdina numatomas pasekmes	atrasti, atskirti, atskleisti, derinti, diskutuoti, formuluoti, ginti, identifikuoti,	panaudoti, papasakoti, parengti, parinkti, pateikti (naujų pavyzdžių, argumentų),
Supratimas	Tai gebėjimas panaudoti abstrakcijas, taisykles, dėsnius, idėjas ir metodus konkrečiose situacijose (apibendrinti, parinkti), besimokantysis teisingai taiko anksčiau įgytas žinias ne tik standartinėse situacijose, bet ir naujose	iliustruoti, integruoti, interpretuoti, įrodyti, išdėstyti, išplėtoti, išrinkti, išskaidyti, išspręsti,	pertvarkyti, planuoti, pritaikyti, projektuoti, rasti (priežastis), skirti, spręsti, suformuluoti (teiginį), sugretinti,

⁸ (pagal Bloom *et al.*, 1956; Dave, 1975; Gage ir Berliner, 1994; Krathwohl *et al.*, 1964; Navaitienė ir Rimkevičienė, 2002).

Lygiai	Apibūdinimas	Žodžiai, naudojami mokymosi tikslams ir rezultatams formuluoti	
Analizė	Tai gebėjimas suskaidyti visumą į dalis, elementus (atskirti, palyginti, klasifikuoti ir t. t.)	išvardinti, išversti, įvardinti,	sugrupuoti, sukurti, suprasti,
Sintezė	Tai gebėjimas derinti, jungti, sudėti dalis ir elementus į visumą arba sudaryti naują modelį ar struktūrą (rašyti, sukurti, suformuluoti ir t. t.), tai kūrybiškas informacijos apdorojimas, siekiant sukurti naują visumą	įvertinti, kritikuoti, kurti, lyginti, nagrinėti, naudoti, nuspręsti, nustatyti, organizuoti	surasti, surikiuoti, susieti, suskaičiuoti, suskaidyti, taikyti, vystyti, žinoti ir pan.
Įvertinimas	Tai gebėjimas kiekybės ir kokybės požiūriu spręsti, kiek turinys ir metodai atitinka kriterijų (ginčytis, susidaryti nuomonę, nutarti); besimokantysis vertina išvadų atitiktį turimiems duomenims		
PSICHOMOTORINĖS SRITIES TAKSONOMIJA			
Natūralumas, automatizmas	Atliekami natūralūs ir automatizuoti veiksmai	atlikti, įvykdyti, kontroliuoti,	pastatyti, pavaizduoti, pritaikyti,
Suderinamumas, harmoningumas	Elementai sujungiami į veiksmus, pasiekiamas jų suderinamumas	kopijuoti nubraižyti, nupiešti,	sekti, sujungti, sukurti,
Tikslumas	Tikslūs veiksmai, kurių atlikimas nepriklauso nuo pradinio šaltinio	padainuoti, pademonstruoti, pagaminti,	suprojektuoti, suvaidinti, užbaigti, valdyti ir pan.
Manipuliacijos	Judesiai demonstruojami pagal instrukciją dažniau, negu yra stebimi	pakartoti, parodyti	
Imitavimas	Judesiai stebimi, mėginama juos pakartoti		
EMOCINĖS SRITIES TAKSONOMIJA			
Apibūdinimas	Vertybių sistemos susiformavimas, elgesio atitiktis vertybių sistemai, t. y. ar elgesys atitinka vertybes, kurios yra besimokančiojo savastis	atmesti, atsakyti, dalyvauti, diskutuoti, domėtis, fiksuoti, ginti,	laikytis, padėti, paklausti, pasirinkti, priimti, pripažinti, prisiderinti,

Lygiai	Apibūdinimas	Žodžiai, naudojami mokymosi tikslams ir rezultatams formuluoti	
Organizavimas	Atskirų vertybių integravimas, elgesio derinimas; besimokantis savo elgesį grindžia susiformuotomis vertybėmis, kurioms teikia tam tikrą reikšmę vertybių sistemoje	įsitraukti, išreikšti, keisti, klausti, klausyti, klausti	prisidėti, reaguoti, suprasti, sutikti, tyrinėti ir pan.
Įvertinimas	Atskirų vertybių priėmimas, suvokiama arba siekiama įgyti tam tikros patirties, susiformavę elgesio įpročiai ir požiūris į situaciją		
Reagavimas	Reaguojama į stimulą: atsiranda naujos elgesio apraiškos, kurias lemia patirtis; aktyvus dalyvavimas		
Priėmimas	Noras gauti informaciją, atvirumas patirčiai. Atkreipiamas dėmesys į stimulą, pvz., girdi, mato ir pan.		

Taip pat galima naudotis tinklalapiais, kuriuose galima rasti išsamiai aprašytą B. Bloom (1956) taksonomiją ir jos taikymo galimybes. Nuorodos į internetinę informaciją:

✓ <http://www.teachers.ash.org.au/researchskills/dalton.htm>

✓ <http://www.nwlink.com/~donclark/hrd/bloom.html>

✓ <http://web.uct.ac.za/projects/cbe/mcqman/mcqappc.html>

Šios nuorodos galėtų būti atramos taškas kandidatui rašant e. aplanką.

Aprašant neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytus mokymosi pasiekimus, rekomenduojama pateikti tik tą informaciją, kuri tiesiogiai siejasi su kandidato pasirinktu dalyku, iš kurio jis tikisi gauti akademinį kreditą universitete.

Savo mokymosi pasiekimus kandidatas gali aprašyti naudodamasis pateiktomis lentelėmis (žr. 4, 5 ir 6 lenteles) arba nurodyta tvarka aprašyti be lentelių. Tiksliau įvardinti turimus mokymosi pasiekimus padėtų 9, 10, 11 ir 12 prieduose pateikta informacija (reikalingi terminai, bendrųjų ir perkeliamųjų kompetencijų sąrašai). Taip pat 14 ir 15 prieduose yra pateikti papildomi CV rašymo pavyzdžiai, o 16 priede pateiktas I pratimas, palengvinantis žinių ir įgūdžių, įgytų darbinėje aplinkoje, identifikaciją ir aprašymą.

Išplėstinis CV: mokymosi pasiekimų raida

I. Pasiekimai darbinėje aplinkoje

Atskirai apibūdinkite kiekvieną anksčiau dirbtą darbą. Pradėkite nuo paskutinės darbovietės. Lentelę atkurkite tiek kartų, kiek reikės.

4 lentelė. Pasiekimai darbinėje aplinkoje

Data (nuo – iki)	<p><i>Nurodykite datą, nuo kada iki kada dirbote aprašomą darbą.</i></p> <p>Pvz.: Nuo 2004 m. kovo mėn. iki 2006 m. gruodžio mėn.</p>
Profesija arba pareigos	<p><i>Nurodykite pareigas arba apibūdinkite profesiją. Galima pridėti pareiginę instrukciją (arba ją įdėti į priedus).</i></p> <p>Pvz.: Inžinierius programuotojas. Matematikos mokytojas. Pardavimo vadybininkas. Tinkuotojas apdailininkas. Bendrosios praktikos slaugytojas. Socialinis pedagogas.</p>
Pagrindinė veikla ir atsakomybė	<p><i>Nurodykite pagrindinę veiklą ir atsakomybę. Išvardinkite visas funkcijas, užduotis, kurias teko ar tenka atlikti darbe.</i></p> <p>Pavyzdžiui, socialinis pedagogas galėtų rašyti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) vaikų poreikių įvertinimas ir pagalba sprendžiant problemas, trukdančias vaikams, paaugliams normaliai ugdytis ir adaptuotis aplinkoje; 2) būdų, kaip veiksmingai išspręsti saviraiškos, mokymosi motyvacijos, užimtumo ir kitas asmenines ar socialines vaikų problemas, paieška; 3) bendravimas ir bendradarbiavimas su vaikų šeimomis, kitomis institucijomis ir specialistais. <p>Pavyzdžiui, pardavimo vadybininkas galėtų rašyti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) gaminamos produkcijos ir teikiamų paslaugų analizė; 2) sprendimas, kaip racionaliau naudoti gautus išteklius; 3) verslo partnerių paieška, derybos su jais ir bendradarbiavimo sutarčių sudarymas. <p><i>Jei būtina, nurodykite, kiek laiko (procentais ar valandomis) užėmė kiekvienos veiklos ar atsakomybės vykdymas.</i></p> <p><i>Labai svarbu pažymėti, kad dirbote kaip samdomas darbuotojas.</i></p>

Darbovietės pavadinimas ir adresas	<p><i>Nurodykite darbovietės pavadinimą ir adresą. Pravartu būtų pateikti pagrindinę informaciją apie įmonę / įstaigą / instituciją / organizaciją, kurioje dirbate anksčiau ar dirbate dabar.</i></p> <p>Pvz.: UAB „ABC“, Valtiečių g. 32, Klaipėda, LT-08792 Mykolo Romerio universitetas, Ateities g. 20, Vilnius, LT-08303</p> <p><i>Jei reikia, nurodykite papildomą informaciją (telefono ir fakso numerius, el. pašto ar internetinio tinklalapio adresą).</i></p> <p>Pvz.: Tel.: (370 46) 122 12 12 Faksas (370 46) 122 2222 El. paštas: dvylika@rasyk.lt; Tinklapis: http://www.dvylika.lt</p>
Darbovietės veiklos sritis arba ūkio šaka	<p><i>Nurodykite darbovietės veiklos sritį ar ūkio šaką.</i></p> <p>Pvz.: Transportas ir logistika. Auditas. Automobilių dalių gamyba. Priešgaisrinės įrangos gamyba, prekyba. Statybos. Viešbučių paslaugos. Švietimas.</p>
Asmeniniai gebėjimai ir kompetencijos:	<p><i>Išvardinkite žinias, įgūdžius, gebėjimus ir kompetencijas, kuriuos įgijote darbe.</i></p>
Socialiniai gebėjimai ir kompetencijos	<p>Socialiniai gebėjimai ir kompetencijos – tai sugebėjimas gyventi ir dirbti su kitais žmonėmis einant pareigas, kuriose svarbus bendravimas, bei atsidūrus situacijose, kuriose darbas komandoje yra būtinybė (pvz., kultūra ir sportas), taip pat daugiakultūroje aplinkoje ir t. t.</p> <p><i>Apibūdinkite savo socialinius gebėjimus ir kompetencijas.</i></p> <p>Pvz.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas apibrėžti savo socialinius poreikius ir vaidmenis organizacijoje / bendruomenėje ir surasti adekvačias priemones jiems įgyvendinti; ✓ bendravimo ir bendradarbiavimo su asmeniu, grupe ir komanda gebėjimai; ✓ geras sugebėjimas prisitaikyti daugiakultūroje aplinkoje; ✓ tolerancija skirtingai nuomonei ir socialinei įvairovei; ✓ gebėjimas vadovauti žmonėms.

Organizaciniai gebėjimai ir kompetencijos	<p>Organizaciniai gebėjimai ir kompetencijos – tai sugebėjimas vadovauti žmonėms, koordinuoti ir administruoti projektus bei biudžeto tvarkymą darbe, savanoriškoje veikloje (pvz., kultūra ir sportas), namie ir t. t.</p> <p><i>Apibūdinkite savo organizacinius gebėjimus ir kompetencijas.</i></p> <p>Pvz.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vadovavimas (esu atsakingas už 10 žmonių komandą); ✓ organizuotumas (turiu patirties logistikos srityje); ✓ vadovavimo komandai patirtis; ✓ projektų rengimo ir vykdymo gebėjimai; ✓ gebėjimas vertinti savo veiklą;
Techniniai gebėjimai ir kompetencijos	<p>Techniniai gebėjimai ir kompetencijos – tai sugebėjimas dirbti su įvairia įranga, mašinomis ir pan. (išskyrus kompiuterius) arba tam tikri techniniai gebėjimai ir kompetencija konkrečioje specializacijos srityje (gamybos pramonė, sveikatos apsauga, bankininkystė ir t. t.).</p> <p><i>Apibūdinkite savo techninius gebėjimus ir kompetencijas.</i></p> <p>Pvz.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ geri kokybės proceso valdymo gebėjimai (savo skyriuje buvau atsakingas už kokybės audito procedūrų įdiegimą).
Darbo kompiuteriu gebėjimai ir kompetencijos	<p>Darbo kompiuteriu gebėjimai ir kompetencijos – tai gebėjimas rinkti tekstą kompiuteriu, naudotis kita programine įranga, ieškoti informacijos duomenų bazėse, naudotis internetu ir atlikti sudėtingesnius veiksmus kompiuteriu (pvz., programuoti ir t. t.).</p> <p><i>Apibūdinkite savo gebėjimus ir kompetencijas dirbti kompiuteriu.</i></p> <p>Pvz.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gerai moku naudotis Microsoft Office™ programomis (Word™, Excel™ ir PowerPoint™); ✓ darbas su Internet Explorer (sukurtas asmeninis tinklapis: http://jonasjonaitis.lt); ✓ naudojimosi grafinio dizaino programomis (Adobe Illustrator™, PhotoShop™) pagrindai; ✓ statistinių duomenų rinkimas ir apdorojimas SPSS paketu.

Meniniai gebėjimai ir kompetencijos	<p><i>Nurodykite savo meninius gebėjimus ir kompetencijas, kurie laikomi privalumu (muzika, literatūra, dizainas ir t. t.).</i></p> <p>Pvz.: ✓ Baigia muzikos mokyklos fortepijono klasę (1985–1993).</p>
Išsilavinimas	<p><i>Šią skiltį pildykite tik tada, jeigu mokėtės formaliuoju būdu, kurio metu įgijote kvalifikaciją ir turite valstybės pripažintą diplomą.</i></p>

II. Pasiekimai, mokantis neformaliojo būdu

Atskirais įrašais pateikite informaciją apie mokymąsi neformaliojo būdu, kurio metu įgijote žinių, įgūdžių ir kompetencijų. Pradėkite nuo paskutinio pasiekimo. Lentelę atkurkite tiek kartų, kiek reikės.

Taigi pateikite informaciją apie įvairius mokymosi būdus. Tai gali būti:

- ✓ Seminarai
- ✓ Mokymai
- ✓ Stažuotės
- ✓ Kursai

Taip pat nurodykite Jums suteiktus diplomus, pažymėjimus, sertifikatus ir panašius dokumentus, patvirtinančius, kad mokėtės. Mokymosi pasiekimų, įgytų neformaliojo būdu, aprašymui palengvinti, galite naudoti 5 lentelę arba II ir III pratimus (žr. 17 ir 18 priedus).

5 lentelė. Pasiekimai, mokantis neformaliojo būdu

Psichologijos studijų programos temos ir potėmės	Mokymosi pobūdis, organizatorius, data ir vieta	Mokymosi pagrindimas / įrodymas	Profesiniai įgūdžiai, gebėjimai ir kompetencijos
<i>Nurodykite temas, atitinkančias mokymosi pasiekimus</i>	<i>Nurodykite, kokie buvo mokymai (seminarai, mokymai, stažuotės, kursai), kas, kur ir kada juos organizavo</i>	<i>Nurodykite suteikto pažymėjimo, sertifikato ar pan., patvirtinančio įvykusį mokymąsi, pavadinimą, datą, kas išdavė, kiek valandų įskaityta ir pan.</i>	<i>Tiksliai išvardinkite, kas buvo išmokta ar įgyta trijose – asmeninių savybių, įgūdžių ir žinių – srityse</i>
Intelektas ir sugebėjimai: intelektas ir kūrybingumas Mąstymas: kūrybinis mąstymas ir jo ypatumai	Praktinis seminaras „Kūrybiškumas kasdieniame gyvenime“, organizavo UAB „Asmenybės raidos centras“, vyko Vilniuje, 2012 m. kovo 1 d.	UAB „Asmenybės raidos centras“ pažymėjimas Nr. 378, išduotas 2012 m. kovo 1 d. Trukmė – 8 ak. val.	<ul style="list-style-type: none"> - gebu apibrėžti, kas yra kūrybiškumas ir kūrybinis mąstymas; - žinau, kokiais būdais galima lavinti kūrybinį mąstymą ir gebu tuos būdus taikyti praktiškai.

Asmenybė ir grupė: tarpasmeniniai konfliktai	Seminaras „Konfliktinių situacijų valdymas“, organizuotas Manager.LT akademijos, vykęs Vilniuje, 2012 m. vasario 7 d.	Manager. LT akademijos pažymėjimas Nr. 112, išduotas 2012 m. vasario 7 d. Trukmė – 6 ak. val.	<ul style="list-style-type: none"> - gebu atpažinti ir įvertinti veiksnius, kurie lemia darbinės veiklos problemas; - gebu įvardinti konflikto požymius ir priežastis; - gebu išvardinti konflikto etapus; - gebu praktiškai pritaikyti kelis konfliktinių situacijų valdymo būdus.
Psichologijos apibūdinimas: psichologija kaip mokslas; psichologijos vieta mokslų sistemoje ir ryšiai su kitais mokslais; taikomoji psichologija	Tarptautinė mokslinė konferencija „Psichologija pokyčių laikotarpiu“, organizuota Lietuvos psichologų sąjungos ir VDU, vykusį Kaune, 2011 m. gegužės 6–7 d.	Lietuvos psichologų sąjungos ir VDU pažymėjimas Nr. SK 1805, išduotas 2011 m. gegužės 7 d. Trukmė – 20 ak. val.	<ul style="list-style-type: none"> - gebu apibūdinti psichologo profesiją; - gebu apžvelgti psichologijos mokslo perspektyvą Lietuvoje; - gebu trumpai apžvelgti pagrindinius psichologijos raidos etapus.
Psichologijos tyrimo metodai: tyrimo duomenų kokybinė ir kiekybinė analizė ir apibendrinimas	Kursai „Įvadas į statistinę analizę“, organizuoti UAB „Insight Solutions“, vykę Vilniuje, 2009 m. rugsėjo 2–spalio 2 d.	UAB „Insight Solutions“ sertifikatas Nr. 2232, išduotas 2009 m. spalio 2 d. Trukmė – 32 ak. val.	<ul style="list-style-type: none"> - gebu atlikti diskriminantinę analizę; - gebu atlikti klasterinę analizę; - gebu atlikti faktorinę analizę.
Psichologijos tyrimo metodai: tyrimo duomenų kokybinė ir kiekybinė analizė ir apibendrinimas	Kursai „Duomenų analizė SPSS“, organizuoti ITMC (Informacijos technologijų mokymo centras), vykę Vilniuje, 2004 m. rugsėjo 15 d.–spalio 15 d.	Informacijos technologijų mokymo centro pažymėjimas Nr. 8123, išduotas 2004 m. spalio 15 d. Trukmė – 16 ak. val.	<ul style="list-style-type: none"> - žinau tyrimo parengimo ir vykdymo principus; - galiu sudaryti duomenų bazę; - gebu suvesti duomenis; - gebu braižyti diagramas; - moku palyginti vidurkius tarp grupių; - moku skaičiuoti koreliacijas.

Pastaba. Rašomos tik tos Psichologijos dalyko programos temos, kurių apimtį atitinka kandidato turimos žinios ir / ar kompetencijos.

III. Pasiekimai, mokantis savaiminiu būdu

Atskirais įrašais pateikite informaciją apie mokymąsi savaiminiu būdu, kurio metu įgijote žinių, įgūdžių ir kompetencijų. Pradėkite nuo paskutiniojo. Lentelę atkurkite tiek kartų, kiek reikės.

Aprašant pasiekimus mokantis savaiminiu būdu, detalai aprašomos sritys, kuriose vyko mokymasis (savanoriškas darbas įvairiose visuomeninėse organizacijose, už kurį negaunama piniginio atlygio, įvairus darbas visuomeniniais pagrindais). Taip pat pridedamas literatūros, kuria buvo naudotasi mokantis, sąrašas. Galima naudotis 6 lentelės pavyzdžiu. Taip pat pasiekimų, įgytų savaiminiu būdu, aprašymą galėtų palengvinti IV ir V pratimai, kurie pateikti 19 ir 20 prieduose.

6 lentelė. Pasiekimai, mokantis savaiminiu būdu

Psichologijos studijų programos temos ir potėmės	Data	Šaltinis	Profesiniai įgūdžiai, gebėjimai ir kompetencijos
<i>Nurodykite temas, atitinkančias mokymosi pasiekimus</i>	<i>Nurodykite, kada vyko mokymasis</i>	<i>Nurodykite, kur, koku būdu vyko mokymasis</i>	<i>Tiksliai išvardinkite, kas buvo išmokta ar įgyta trijose – asmeninių savybių, įgūdžių ir žinių – srityse</i>
Motyvacija: Žmogaus veiklos motyvai ir jų ištakos. Poreikiai ir motyvai. Poreikių klasifikacija. Motyvai ir tikslai.	2007–2011 m.	Skaitytos knygos: 1. Gražulis V. 2005. Motyvacijos pasaulis ir jo supratimo keliai ir klystkeliai. Vilnius: Ciklonas. 2. Maslowas A. 2006. Motyvacija ir asmenybė. Vilnius: Apostrofa. 3. Lingis A. 2002. Pavojingos emocijos. Kaunas: Poligrafija ir informatika.	<ul style="list-style-type: none"> - gebu apibrėžti poreikių, motyvų ir interesų sąvokas; - gebu išvardinti poreikių rūšis ir žinau, pagal ką jie skirstomi; - susipažinau su A. Maslowo pasiūlyta poreikių hierarchijos schema; - suprantu, kuo skiriasi vidinė ir išorinė motyvacija.
Literatūros sąrašas, kuriuo buvo naudotasi mokantis savaiminiu būdu: 1. ... 2. ... 3. ...			

Pastaba. Rašomos tik tos temos iš Psichologijos dalyko programos, kurių apimtį atitinka kandidato turimos žinios ir / ar kompetencijos.

Refleksija

Refleksijos samprata

Refleksija – tai aplanko skyrius, vertinimo komisijai suteikiantis ypač vertingos informacijos apie kandidato minties brandumą ir kritinio mąstymo gilumą. Jame kandidatas pateikia mokymosi pasiekimų apžvalgą (*angl.* Position statement) – refleksiją, sujungiančią kandidato darbo patirtį su refleksija apie mokymosi patirtį ir mokymosi saviįvertinimu. Iš esmės tai yra savianalizė. Manoma, kad egzistuoja nuolatinis ryšys tarp konteksto, patirties, refleksijos (apmąstymo) ir įvertinimo.

Refleksijos paskirtis

Šio dokumento tikslas – atskleisti:

- ✓ kas pasiekta mokantis darbo aplinkoje ir kaip tai atsispindi kandidato atliekamame darbe ar darbe, kuriame kandidatas dirbo anksčiau;
- ✓ kas pasiekta mokantis neformaliai;
- ✓ kas pasiekta mokantis savaiminiu būdu.

Taip pat refleksijos tikslas – pateikti įrodymų, pagrindžiančių kandidato atliktą mokymosi savianalizę.

Refleksijos rašymui keliami reikalavimai

Kandidatas šiame aplanko skyriuje aptaria savo darbo stilių, jo privatumus ir trūkumus.

Atliekant detalią bet kurioje aplinkoje vykusio mokymosi savianalizę, kandidatas išryškina pasiekimus, prisidėjusius prie jo / jos asmenybės raidos darbo aplinkoje, pateikiant nuorodas į kursus, mokymus, seminarus ir pan., tam turėjusius lemiamos įtakos.

Mokymosi pasiekimų apžvalga – tai aprašymas, pagrindžiantis žinių atitiktį tam tikrai mokymo programai ir turimas kompetencijas, reikalingas tam tikram akademiniam kreditui gauti. Šiame dokumente atsispindi kandidato teorinės žinios (pridedamas mokslinės, teorinės ar metodinės literatūros, kurią kandidatas yra išanalizavęs, sąrašas; tekste pateikiamos nuorodos į literatūros sąrašą paminėtus autorius ir pan.).

Mokymosi pasiekimų analizei atlikti galima naudoti jau minėtą R. Carter (1985) mokymosi pasiekimų taksonomiją (žr. 2 lentelę, p. 36). Remiantis šia taksonomija, kandidato pasiekimai suskirstomi į kategorijas ir sukuriamą aiškiai apibrėžta struktūra, leidžianti išryškinti svarbiausius kandidato mokymosi etapus ir pagrįsti siekimą įgyti akademinį kreditą. Taigi kandidato pasiekimai skirstomi į tris kategorijas – asmeninės savybės (arba būsenos), įgūdžiai (arba veiksmas) ir žinios (arba žinojimas).

Aprašoma paskutinių 5 metų refleksija. Atlikti refleksiją arba savianalizę gali padėti 7 ir 8 lentelės, kuriose pateikiama refleksijos forma ir pavyzdys.

7 lentelė. Refleksijos forma

REFLEKSIJA
Įgytų asmeninių savybių, įgūdžių ir žinių aprašymas
Įvadas
I. DARBINĖ PATIRTIS
Refleksija (savianalizė)
II. MOKYMOSI NEFORMALIUOJU BŪDU PATIRTIS
Refleksija (savianalizė)
III. MOKYMOSI SAVAIMINIŲ BŪDU PATIRTIS
Refleksija (savianalizė)

IV. PAGRINDIMAS UNIVERSITETO KREDITAMS GAUTI
LITERATŪRA

8 lentelė. Refleksijos pavyzdys

REFLEKSIJA
Įgytų asmeninių savybių, įgūdžių ir žinių aprašymas
<p>ĮVADAS</p> <p>Norėdamas įrodyti turintis žinias, atitinkančias Mykolo Romerio universiteto „...“ studijų dalyką, ir siekdamas gauti 4 kreditus, darbinę patirtį suklasifikavau į atskiras aprašomąsias dalis. Toks aprašymas išsamiai atskleis „...“ patirtį, kurią įgijau dirbdamas baigęs teisės studijas magistratūroje. Įgytą patirtį vertinu labai kritiškai ir išsamiai. Prieduose pateikiu įgytos patirties įrodymus: sertifikatus, pažymėjimus ir t. t.</p>
I. DARBINĖ PATIRTIS
<p>Mano patirtis susijusi su sportu – baigiau specializuotus sportininkų moky-mo kursus, dirbau mokykloje fizinio lavinimo mokytoju, ...</p> <p>Vadovavimas sporto centrui „...“</p> <p>Refleksija (savianalizė)</p> <p>Sporto centro „...“ misija – įkvėpti kiekvieną suprasti, kad sveikas kūnas – raktas į pilnavertį gyvenimą. Ir nesvarbu, koks esi, mes padėsime tau sukurti save. Šis sporto klubas – didžiausias Vilniuje ir penktas pagal dydį Baltijos regione. Klubas klientui siūlo aerobikos, fitneso, Rytų kovos menų, plaukimo ir treniruotes treniruoklių salėse, taip pat gausybę laisvalaikio ir poilsio po sunkios darbo dienos reikalingų pramogų: vandens pramogas, poilsį pirčių kompleksuose, galimybę atsigaiivinti mėgstamu gėrimu vandens ir sporto ba-ruose, masažo ir sveikatingumo paslaugas, grožio procedūras.</p> <p>Kai pradėjau vadovauti šiam sporto klubui, suformavau viziją – sukurti ana-logiškų sporto klubų tinklą visoje Lietuvoje. Suprasdamas, kad svarbiausias dalykas – kliento poreikiai, lūkesčiai ir gera savijauta, kurdamas sporto klubą investavau lėšas taip, kad į jį atvykę lankytojai galėtų mėgautis visais įmanomais malonumais, kurių gausa skatintų klientą ir vėl nuolat sugrįžti. Kas dieną sporto klube apsilanko iki 1000 aktyvaus gyvenimo mėgėjų.</p>

„Mes dažnai analizuojame savo mokymosi pasiekimus, tikėdamiesi tinkamai išspręsti darbinės problemas, bet dažniausiai sugebame tik pernelyg kritiškai reaguoti į kolegų patirtį. Juk svarbu vertinti perspektyvas, kurios gali pakeisti pasaulį ir mus pačius.“ (Mezirow, 1990).

Po universitetinių studijų 1970 m. galėjau tinkamai įvertinti galimybes panaudoti turimas žinias. Tačiau rinkos sąlygos neleido aktyviai investuoti į savo gebėjimus, todėl daugelis darbų, kuriuos dirbau, tapo rutininiai. Nepaisant to, mano požiūris į daugelį verslo, socialinių ir psichologinių dalykų labiau nusistovėjo ir turėjo galimybę susiformuoti.

Ankstyvaisiais 1990 m., įkūręs sporto centrą vidurinės mokyklos salėje, paramos sulaukiau mažai – dėl tokio centro atsiradimo priešinosi mokyklos mokinių tėvai. Klubo klientai buvo 16– 30 metų vyrai. Žmonės nesuprato, kad sportas reikalingas ne tik rezultatams, bet ir poilsui.

Vertindamas galimybes, kad naudingiau, kai į sporto klubą gali užsukti visa šeima, 1995 m. persikėlėme į naujas patalpas, kur buvo ir baseinas, pirtis, grožio kabinetas, vaikų kambarys. Nuo tada į sporto klubą galėjo ateiti visa šeima. Teko samdyti didesnę, profesionalesnę darbo komandą. Iki 2000 m. persikėlėme į dar didesnes patalpas, galėjom suteikti dar didesnę paslaugų kompleksą.

II. MOKYMOSI NEFORMALIUOJU BŪDU PATIRTIS

Lankiau įvairius kursus, seminarus, konferencijas (žr. priedą nr. x). ...Tai padėjo man įgyti žinių ir įgūdžių, reikalingų ...

Refleksija (savianalizė)

Vadovavimas sporto klubui išmokė mane daugelio strateginių ir vadybinių dalykų – planuoti, numatyti, analizuoti rinką, bendrauti ir bendradarbiauti su žmonėmis, atrinkti personalą, Įgijęs žinių, gilindamasi į teorines abstrakcijas ir patarimus, lankydamas kursus dabar savarankiškai galiu:

- sukurti verslo planą;
- parengti darbo planus (metinius, pusmetinius, savaitinius);
- konsultuoti asmenis, kuriančius verslo planą;
- suprasti finansinio planavimo, kontrolės ir audito metodus ir būdus;
- taikyti vadybos gebėjimus, tokius kaip ...;
- suburti sėkmingai ir perspektyviai dirbančią 20 žmonių komandą;
-
-

III. MOKYMOSI SAVAIMINIU BŪDU PATIRTIS

Mano darbas glaudžiai susijęs su tokiais strateginio valdymo komponentais, kaip...

Refleksija (savianalizė)

Koncepcija

„Dažniausiai biznio galimybės žmogui atveria saviraiškos galimybes. Kiek jo-
mis žmogus linkęs pasinaudoti?“ (Marsick, 1990).

Galimybė laiku išvelgti naujas verslo rinkas gali lemti Naujų poilsio
galimybių ir būdų paieška leido susipažinti su Strateginis verslo pla-
nas leido Ir nors dažniausiai galime rasti įspėjimų dėl ,
tačiau, kaip rodo patirtis,

Kaip rašo Wolfenden (1960) „galimybė kurti ir eksperimentuoti leidžia
.....“

Sporto klubo perorganizavimas leido Be abejo, reikėjo vertinti pavo-
jus, tokius kaip Pvz., konkurentai

Peteris Senge, organizacijų vadybos klasikiniame vadovyje „Organizacijų
mokymasis“, primena mums, kad pažinimo procesas Ši tiek
praktinė, tiek teorinė abstrakcija leidžia praktikos pasiekimus vertinti kaip
..... (Handy, 1994).

Strateginio valdymo koncepcijos ir praktika leidžia

Tęsdamas savo asmeninį indėlį mokantis naujų idėjų ir api-
bendrindamas gebėjimus, kuriuos įgijau šią patirtį vertinu kaip
.....

Kaip See Saws rašo, „tai priklauso nuo gyvenimo kokybės poreikių. Jei mes
žinotume, kaip ir kodėl kažkas atsitinka,“ (Handy 1994).

Jei sėkmė lemiamą , tai finansinės operacijos Saugumas,
bendradarbiavimas, įžvalga, lemia verslo sėkmės ateitį. Ten-
ka pripažinti, kad daugeliu atvejų galima būtų taikyti ir, kas leistų
veiklą vykdyti dar efektyviau.

IV. PAGRINDIMAS UNIVERSITETO KREDITAMS GAUTI

Apibendrinant visas aprašomasias dalis, galima įvertinti mano gebėjimus, asmenines savybes, įgūdžius. Remdamasis tuo, kas išdėstyta siekiu gauti bakaluro studijų dalyko „Strateginis valdymas“ 4 kreditus.

Galiu įrodyti, kad mano gebėjimai yra šie:

- galiu apibūdinti strateginį valdymą kaip
- analizuoju sistemas ir procedūras
- pateikiu darbų
- galiu paaiškinti finansinių operacijų privalumus
- suvokiu vadybos informacijos sistemą
- apibendrinau informaciją, idėjas, rinkos tyrimus
- paskelbiau analitinę publikaciją apie riziką
-

LITERATŪRA

- Act of Parliament, 1974. Health and Safety at Work Act HMSO.
- Handy, C. 1994. The Empty Raincoat, Hutchinson.
- Hanson, A.; Minten, S.; & Taylor, P. 1996. Graduate Employment in the Sport and Recreation Industry - executive summary. SPRITO.
- Health & Safety Executive. 1992. Management of Health & Safety at Work Regulations HMSO.
- J. M. Consulting. 1992. Introduction to business Planning JBC.
- Marsick. 1990. Action Learning and Reflection in the Workplace, in Mezirow, J and Associates (1990). Fostering Critical Reflection in Adulthood. Jossey-Bass, California.
- Mezirow, J. and Associates. 1990. Fostering Critical Reflection in Adulthood: A Guide to Transformational and Emancipatory Learning. Jossey-Bass, California.
- Schon, D. 1989. Educating The Reflective Practitioner, Jossey Bass, California.
- Wolfenden Committee. 1960. Sports and the Community CCPR.

E. aplanko priedai

Priedų samprata

Priedai – tai tikslingai atrinkti įvairūs dokumentai.

Priedų sudėtis

Prieduose turi būti pateikiami visi išplėstiniame CV minimi dokumentai. Pavyzdžiui:

- ✓ formalųjų mokymąsi patvirtinantys diplomai (galima pateikti ir studijų programas, už kurias atsiskaičius buvo gautas diplomai);
- ✓ neformaliojo mokymosi pasiekimų pagrindimas: pateikiami trečiosios šalies dokumentai, liudijantys, kad juos pateikęs asmuo turi ankstesnio mokymosi žinių, atitinkančių akademinio kredito reikalavimus (suteiktų laipsnių ir kitų kvalifikacijų pažymėjimai, sertifikatai, kursų, seminarų baigimo pažymėjimai, dokumentai, įrodantys, kad kandidatas buvo stažuotėje (-ėse);
- ✓ savaiminio mokymosi pasiekimų pagrindimas (detalus savaiminio mokymosi pasiekimų aprašymas);
- ✓ rekomendaciniai laišakai, įrodantys, kad juos pateikęs asmuo turi ne tam tikrą patirties metų skaičių, bet žinių, įgūdžių ir kompetencijų, kurios gali būti pripažintos kaip pakankamos siekiant akademinį kreditų;
- ✓ pažymos iš darbovietės arba praktikos atlikimo vietos;
- ✓ pažymos apie dalyvavimą nevyriausybinių organizacijų ir / ar savanoriškoje veikloje;
- ✓ pareiginės instrukcijos;
- ✓ garso ar vaizdo medžiaga pateikiama tik tais atvejais, jei dokumentuojami tam tikri specifiniai su užduočių atlikimu susiję įgūdžiai;
- ✓ publikacijos, straipsniai, projektai ir t. t.;
- ✓ elektroniniai dokumentai (CD, CD-ROM, DVD, HD-ROM).

PRIEDAI

1 priedas. Temos pokalbiui iš dalyko „Psichologija“

1. **Psichologijos apibūdinimas.** Psichologijos apibrėžimas, tikslas. Psichologijos šakos. Psichologijos vieta mokslų sistemoje ir ryšys su kitais mokslais.
2. **Psichikos samprata.** Psichikos struktūra ir psichinių reiškinių rūšys.
3. **Psichikos raida.** Filogenetinė ir ontogenetinė raida. Žmogaus gyvenimo periodizacija.
4. **Psichologijos tyrimo metodai.** Tyrimo stadijos ir metodai. Duomenų rinkimo būdai.
5. **Psichika ir smegenys.** Psichinių ir fiziologinių funkcijų ryšys. Galvos smegenų funkciniai blokai. Didžiųjų smegenų pusrutulių specializacija.
6. **Dėmesys.** Dėmesio funkcijos, rūšys ir ypatybės.
7. **Jutimai ir suvokimas.** Pažinimo apibūdinimas. Pojūčiai: pojūčių rūšys, pojūčių slenksčiai. Jutimų organų adaptacija ir sensibilizacija. Suvokimo reiškinys. Suvokimo ypatybės. Erdvės, laiko ir judėjimo suvokimas. Suvokimo iliuzijos.
8. **Atmintis.** Atminties procesai ir rūšys. Užmiršimas.
9. **Išmokimas.** Išmokimą aiškinančios teorijos. Išmokimo rūšys.
10. **Mąstymas.** Pagrindinės mąstymo operacijos, rūšys ir ypatybės. Mąstymas kaip uždavinių sprendimas. Mąstymas ir kalba.
11. **Emociniai išgyvenimai.** Emocinių reiškinių samprata. Emocijų funkcijos. Emocinių reiškinių formos: emocinis tonas, bazinės emocijos, afektai, jausmai (jausmų rūšys), nuotaikos. Emocijų teorijos.
12. **Motyvacija.** Poreikiai ir motyvai. Poreikių klasifikacija.
13. **Intelektas.** Intelektas struktūra. Intelektas kintamumas, jo pasireiškimo kraštutiniai. Genų ir aplinkos įtaka intelektui.
14. **Intelektas ir sugebėjimai.** Intelektas samprata. Intelektas teorijos. Intelektas matavimas. Paveldimumas ir aplinkos įtaka intelektui. Sugebėjimai, jų rūšys. Sugebėjimų ugdymą lemiantys veiksniai.
15. **Asmenybė ir grupė.** Grupės samprata ir rūšys. Asmenybės statusas grupėje. Bendravimas ir jo ypatumai. Tarpasmeniniai konfliktai.
16. **Asmenybės problemos.** Psichikos sutrikimų samprata ir klasifikacija. Nerimo, disociaciniai, nuotaikos ir kiti sutrikimai. Streso samprata.

17. **Asmenybės tipologijos.** Temperamentas: tipai ir psichologinė charakteristika. Charakteris, jo struktūra. Charakterio akcentuacijos.
18. **Asmenybės psichologinės koncepcijos.** Psichoanalitinis požiūris. Bihevioristinis požiūris. Socialinis kognityvinis požiūris. Humanistinis požiūris.

2 priedas. Dalyko „Psichologija“ testo pavyzdys

Pavardė, vardas..... Data.....

<p>1.</p> <p> Nurodykite, kas yra psichologijos mokslo pradininkas:</p> <p>A S. Freudas B Hipokratas C W. Wundtas D F. Galtonas</p>	<p>6.</p> <p> Nurodykite, kas nėra priskiriama psichikos rūšims:</p> <p>A Psichikos savybės B Psichiniai procesai C Psichikos reiškiniai D Psichikos būsenos</p>
<p>2.</p> <p> Mentaliniai procesai, apie kuriuos nežinome, bet kurie daro įtaką mūsų elgesiui, veiksams, mintims, yra vadinami:</p> <p>A Pakitusia sąmonės būseną B Pasąmone C Suvokimu D Pasyviu žinojimu</p>	<p>7.</p> <p> Norint iširti, kaip žmogaus savijautą veikia raminamieji vaistai, placebas ir atsipalaidavimo pratimai, kurį iš psichologijos tyrimo metodų geriausia taikyti?</p> <p>A Koreliacinį B Stebėjimą C Eksperimentą D Aprašomąjį</p>
<p>3.</p> <p> Ypatingą dėmesį žmogaus pažintiniams procesams skyrė:</p> <p>A Biologinės krypties atstovai B Psichoanalitinės krypties atstovai C Kognityvinės krypties atstovai D Humanistinės krypties atstovai</p>	<p>8.</p> <p> Dažniausiai trumpalaikės atminties apimtis yra:</p> <p>A 3– 5 informacijos vienetai B 6– 8 informacijos vienetai C 9– 12 informacijos vienetų D 13– 15 informacijos vienetų</p>
<p>4.</p> <p> Kuris iš mokslininkų teigė, kad žmogaus elgesiui didelę įtaką daro biologiniai instinktai?</p> <p>A J. Piaget B A. Maslowas C S. Freudas D B. F. Skinneris</p>	<p>9.</p> <p> Kurios psichologinės krypties atstovai manė, kad pagrindinė psichikos ypatybė yra organizuoti suvokiamą informaciją į tam tikras konfigūracijas?</p> <p>A Geštaltinės B Humanistinės C Psichoanalitinės D Bihevioristinės</p>

<p>5.</p> <p> Nurodykite, kuris teiginys apie filogenezę ar ontogenezę yra klaidingas:</p> <p>A Yra keturi filogenezės lygiai: refleksai, instinktyvioji psichika, išmoktoji psichika, intelektinis elgesys</p> <p>B Ontogenezė yra individualus organizmo vystymasis</p> <p>C Filogenezė yra gyvūnų ir žmogaus psichikos atsiradimas ir raida</p> <p>D Savo ontogenezėje žmogus pakartoja filogenezę</p>	<p>10.</p> <p> Pažymėkite, kuris teiginys apie emocijas ir jausmus yra klaidingas:</p> <p>A Žmogaus raidoje jausmai atsiranda vėliau už emocijas</p> <p>B Emocijas sudaro fiziologinis sužadinimas, išraiška ir sąmoningas išgyvenimas</p> <p>C Vyraujančių jausmų turinys lemia asmenybės kryptingumą</p> <p>D Emocijos pasižymi didesniu pastovumu nei jausmai</p>
--	---

Teisingai atsakyti klausimai: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Surinktų balų skaičius: ____ / 10

<p>11.</p> <p> Iš jutiminės (sensorinės) atminties į trumpalaikę atmintį patenka:</p> <p>A Visa informacija</p> <p>B Didžioji dalis informacijos</p> <p>C Mažoji dalis informacijos</p> <p>D Nepatenka jokia informacija</p>	<p>16.</p> <p> Kuri nervų sistema įsijungia pavojaus atveju ir paruošia organizmą aktyviai kovoti?</p> <p>A Centrinė nervų sistema</p> <p>B Somatinė nervų sistema</p> <p>C Automatinė nervų sistema</p> <p>D Simpatinė nervų sistema</p>
<p>12.</p> <p> Pažymėkite, kuris teiginys apie dėmesį yra neteisingas:</p> <p>A Yra trys dėmesio rūšys: nevalingas, valingas ir savaiminis</p> <p>B Dėmesio objektas ir fonas gali keistis vietomis</p> <p>C Dėmesys koncentruoja ir palaiko psichines jėgas ties pasirinktais objektais</p> <p>D Dėmesys svyruoja kas 60 sekundžių</p>	<p>17.</p> <p> Nurodykite, kuris teiginys apie atmintį yra klaidingas:</p> <p>A Atpažinimas yra valingo atsiminimo rūšis</p> <p>B Trumpalaikė atmintis pasižymi ribota apimtimi</p> <p>C Mnemoninės priemonės palengvina įsiminimą ir atsiminimą</p> <p>D Svarbiausi atminties procesai yra informacijos įsiminimas, laikymas ir atsiminimas</p>

<p style="text-align: center;">13.</p> <p> Pažymėkite, ką žymi pojūčių skirtumo slenkstis:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Gebėjimą skirtingai suvokti tą patį dirgiklį skirtingoje situacijoje B Gebėjimą aptikti dirgiklį savo jutimo organais C Reiškinį, kai vienos rūšies dirginimą skiriame nuo kitos rūšies dirginimo D Suvokimą, kad anksčiau pateiktas dirgiklis skiriasi nuo dabar pateikiamo 	<p style="text-align: center;">18.</p> <p> Nurodykite, kaip yra vadinama smegenų dalis, atliekanti svarbų vaidmenį atminties įsiminimo procese?</p> <ul style="list-style-type: none"> A Pogumbris B Hipofizė C Amono ragas D Smegenėlės
<p style="text-align: center;">14.</p> <p> Nurodykite, kuris teiginys apie jutimą ar suvokimą yra teisingas:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Suvokimo iliuzijas patiria tik psichiškai nesveikas asmuo B Suvokimas yra psichinis informacijos tvarkymas ir įprasminimas C Apercepcija – suvokimas, nepriklausantis nuo ankstesnės žmogaus patirties D Pojūtį sukelia bet kokio intensyvumo dirgiklis 	<p style="text-align: center;">19.</p> <p> H. Ebbinghausas tyrinėdamas atmintį nustatė, kad:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Gebėjimas atgaminti įsimintą informaciją priklauso nuo jos kartojimo įsimenant skaičiaus B Nekartojama įsiminta informacija pamažu užmirštama C Išmokta, bet pamiršta informacija yra lengviau išmokstama negu nauja informacija D Visi trys aukščiau išvardinti
<p style="text-align: center;">15.</p> <p> Žemas jutimo slenkstis reiškia, kad:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Suvokiame daugiau informacijos, kai jutimo organai nėra dirginami B Savo jutimo organais sunkiau nei kiti žmonės aptinkame dirgiklį C Savo jutimo organais lengviau nei kiti žmonės aptinkame dirgiklį D Turime gebėjimą nejusti daugelio dirgiklių 	<p style="text-align: center;">20.</p> <p> Pažymėkite, kuris teiginys apie mąstymą yra klaidingas:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Mąstymas yra stipriai susijęs su visa žmogaus asmenybe B Abstrahavimas, sintezė, analizė, palyginimas ir apibendrinimas yra mąstymo operacijos C Mąstymui nebūdingas intuityvumas D Mąstymas gali būti reproduktyvus ir kūrybinis

Teisingai atsakyti klausimai: 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Surinktų balų skaičius: ____ / 10

<p style="text-align: center;">21.</p> <p> Kuris teiginys apie temperamentą ar charakterį yra klaidingas?</p> <p>A Temperamentas yra įgimta ir santykinai pastovi asmenybės savybė</p> <p>B Charakteris bėgant laikui nekin-ta, o temperamentą galima keisti</p> <p>C Charakterio bruožai yra sa-vybės, parodančios žmogaus nuostatas</p> <p>D Turintys tuos pačius charak-terio bruožus, bet skirtingų temperamento tipų atstovai elgiasi gana skirtingai</p>	<p style="text-align: center;">26.</p> <p> Kuris iš toliau pateiktų teiginių apie charakterį yra neteisingas?</p> <p>A Charakteris galutinai susifor-muoja ankstyvojoje vaikystėje</p> <p>B Atskiri charakterio bruožai sudaro charakterio struktūrą</p> <p>C Tipiški ir individualūs charak-terio bruožai sudaro vienovę</p> <p>D Aukštosios nervinės veiklos tipas yra svarbus tam tikroms charakterio ypatybėms susida-ryti</p>
<p style="text-align: center;">22.</p> <p> E. Loftus atminties tyrimai paro-dė, kad:</p> <p>A Žmonių prisiminimai apie stebėtą ar patirtą įvykį gali keistis</p> <p>B Geriau prisimenami tie įvykiai, kurie dažnai kartojasi žmogaus gyvenime</p> <p>C Ryškiausi vaikystės prisimini-mai išlieka nepakitę</p> <p>D Nemalonūs prisiminimai yra greičiau pamirštami negu malonūs</p>	<p style="text-align: center;">27.</p> <p> Nurodykite, kas vadinama para-doksaliuoju miegu?</p> <p>A Giliausio miego fazė, kurios metu galima vaikščioti</p> <p>B Miegojimas atmerktomis akimis</p> <p>C Miego fazė, kurios metu stebimos smegenų elektriniam aktyvumui būdingos verpstės</p> <p>D Miego fazė, kurios metu sme-genų ir vidaus organų aktyvu-mas didelis, o kūno raumenys atsipalaidavę</p>
<p style="text-align: center;">23.</p> <p> Pažymėkite, kam naudojama mne-monika:</p> <p>A Padeda pamiršti nemalonius įvykius</p> <p>B Palengvina informacijos įsimi-nimą ir atgaminimą</p> <p>C Pagreitina mąstymo procesus</p> <p>D Padeda nugalėti auditorijos baimę</p>	<p style="text-align: center;">28.</p> <p> Kai mes norime išmokyti šunį sto-vėti ant dviejų kojų, taikome:</p> <p>A Operantinį sąlygojimą</p> <p>B Modeliavimą</p> <p>C Mokymą stebint</p> <p>D Klasikinį sąlygojimą</p>

<p style="text-align: center;">24.</p> <p> <i>Pažymėkite, kuris iš suvokimų yra įgimtas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> A Atstumo tarp daiktų suvokimas B Judesio suvokimas C Gylio suvokimas D Daikto formos suvokimas 	<p style="text-align: center;">29.</p> <p> <i>Ar žmogus gali kontroliuoti savo refleksus?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> A Negali B Gali juos sušvelninti arba sustiprinti C Gali, jeigu turi tam reikalingų savybių D Gali su psichologo pagalba
<p style="text-align: center;">25.</p> <p> <i>Atlikta daug tyrimų, bandant at-rasti kiekvienai emocijai būdingus fi-ziloginius pokyčius. Nustatyta, kad:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> A Kiekvienai emocijai būdingi skirtingi fiziologiniai pokyčiai B Pykčiui būdingi ypatingi fizio-loginiai pokyčiai C Baimei būdingi ypatingi fizio-loginiai pokyčiai D Skirtingoms emocijoms būdin-gi labai panašūs fiziologiniai pokyčiai 	<p style="text-align: center;">30.</p> <p> <i>Nurodykite, kas lemia suvokiamą daikto dydį:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> A Atvaizdas tinklainėje ir suvo-kiamas atstumas iki daikto B Signalai iš akies tinklainės ir gebėjimas matyti abiem akimis C Daikto padėties nustatymas kitų daiktų atžvilgiu D Daikto formos suvokimas ir patirtis

Teisingai atsakyti klausimai: 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Surinktų balų skaičius: ____ / 10

<p style="text-align: center;">31.</p> <p> <i>Endorfinai yra:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> A Raumenų susitraukimą suke-liantys neuromediatoriai B Žmogaus organizme gami-nama analogiška heroinui medžiaga C Įgimtas polinkis vartoti alko-holį D Skausmą slopinantis ir atsipai-laidavimo jausmą sukeliantys neuromediatoriai 	<p style="text-align: center;">36.</p> <p> <i>Tėvas, norėdamas išmokyti savo sūnų tvarkos, sako jam: „Jei susitvar-kysi kambarį, galėsi pažaisti kompiu-teriu“. Šiuo atveju tėvas taiko:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> A Neigiamą pastiprinimą B Teigiamą pastiprinimą C Bausmę D Perdėtą skatinimą
---	---

<p style="text-align: center;">32.</p> <p> Biocheminės ilgalaikės atminties teorijos teigia, kad:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Iš jutiminės atminties informacija tiesiogiai perkeliama į ilgalaikę atmintį B Ilgalaikės atminties pagrindas yra DNR ir RNR pakitimai C Prasminga informacija yra geriau įsimenama negu neprasminga D Geriausiai įsimenama pradžioje ir pabaigoje esanti informacija 	<p style="text-align: center;">37.</p> <p> Pažymėkite, kuo klasikinis sąlygojimas skiriasi nuo operantinio:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Pirmajam atsirasti būtina, kad pastiprinimas būtų teikiamas daug kartų ir dažnai, antrajam – kad būtų teikiamas ir pastiprinimas, ir bausmės B Pirmojo metu išmokstama jau esama reakcija reaguoti į naują dirgiklį, o antrojo – išmokstama naujo veiksmo C Pirmojo metu išmokstama visiškai naujo veiksmo, o antrojo – tik naujos reakcijos D Pirmojo metu naudojama tik bausmės, o antrojo – ir grasinimai bausmėmis
<p style="text-align: center;">33.</p> <p> Nurodykite, kokios sugebėjimų rūšies nėra:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Specialiųjų B Ypatingųjų C Specifinių D Bendrųjų 	<p style="text-align: center;">38.</p> <p> Kuri iš nurodytųjų yra normali budrios sąmonės būseną?</p> <ul style="list-style-type: none"> A Svajojimas B Sapnavimas C Uždavinio sprendimas D Meditavimas
<p style="text-align: center;">34.</p> <p> Nurodykite, kokios žmogaus atliekamų veiksmų rūšies nėra:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Sudėtingi valingi veiksmai B Nevalingi veiksmi C Paprasti valingi veiksmi D Sudėtingi nevalingi veiksmi 	<p style="text-align: center;">39.</p> <p> Nurodykite, ką I. Pavlovas manė esant įgimtu fiziologinio temperamento pagrindu:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Ekstraversiją ir intraversiją B Flegmatiko, sangviniko, melanholiko ir choleriko temperamento tipus C Aukštosios nervinės veiklos tipą D Kūno konstituciją

<p style="text-align: center;">35.</p> <p> Pažymėkite, kas yra empatija:</p> <p>A Tai sugebėjimas suprasti kitą žmogų, įsijausti į jo būseną</p> <p>B Tai meilės jausmas, kurį jaučia motinos savo kūdikiams</p> <p>C Tai užslėptas priešiškumas</p> <p>D Tai būseną, kai žmogus nenori nieko daryti, jam niekas neįdomu</p>	<p style="text-align: center;">40.</p> <p> Pažymėkite, koks yra baimės ir nerimo esminis skirtumas:</p> <p>A Baimė yra stipresnė už nerimą</p> <p>B Nerimas ilgiau trunka negu baimė</p> <p>C Nerimo priežastis būna neaiški, o baimės – aiški</p> <p>D Nerimą yra lengviau kontroliuoti, o baimę sunkiau</p>
---	--

Teisingai atsakyti klausimai: 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Surinktų balų skaičius: ____ / 10

<p style="text-align: center;">41.</p> <p> Kas yra sinapsė?</p> <p>A Nedidelis tarpas tarp dviejų neuronų, kuriuo signalas iš vieno neurono keliauja į kitą</p> <p>B Elektrinis impulsas, keliaujantis į galvos smegenis</p> <p>C Aksono pabaigoje esančios pūslelės su neuromediatoriais</p> <p>D Tinka visi trys pateikti atsakymai</p>	<p style="text-align: center;">46.</p> <p> Nurodykite, kuris iš veiksnių didina žmogaus atsparumą (fizinį ir psichologinį) stresinėje situacijoje:</p> <p>A Neigimas</p> <p>B Kitų kaltinimas</p> <p>C Kontrolės jausmas</p> <p>D Pasikliovimas atsitiktinumis, lemtimi</p>
<p style="text-align: center;">42.</p> <p> Vos išgirdus dainą, kuri grojo tuomet, kai mergina pirmąkart buvo apkabinta ir pabučiuota, ją užlieja malonus susijaudinimas. Kas šiuo atveju yra sąlyginis, o kas – nesąlyginis dirgiklis?</p> <p>A Bučinyš yra nesąlyginis dirgiklis, o sujaudinimas – sąlyginis</p> <p>B Daina – sąlyginis dirgiklis, o bučinyš – nesąlyginis</p> <p>C Daina – sąlyginis dirgiklis, o sujaudinimas – nesąlyginis</p> <p>D Daina – nesąlyginis dirgiklis, o sujaudinimas – sąlyginis</p>	<p style="text-align: center;">47.</p> <p> Nurodykite, kuris poreikių patenkinimo eiliškumas atitinka A. Maslovo motyvų hierarchijos teoriją:</p> <p>A Fiziologiniai → saugumo → pagarbos → priklausymo ir meilės → saviaktualizacijos</p> <p>B Fiziologiniai → saugumo → priklausymo ir meilės → pagarbos → saviaktualizacijos</p> <p>C Fiziologiniai → pagarbos → saugumo → priklausymo ir meilės → saviaktualizacijos</p> <p>D Fiziologiniai → pagarbos → priklausymo ir meilės → saugumo → saviaktualizacijos</p>

<p>43.</p> <p> Nurodykite, nuo ko priklauso emocijos stiprumas:</p> <p>A Nuo pervargimo lygio B Nuo fiziologinio sužadavimo lygio C Nuo aplinkinių palaikymo D Nuo asmens išsilavinimo</p>	<p>48.</p> <p> Kurie iš pateiktų autorių teigė, kad intelektą nulemia tam tikras bendras žmogaus gabumas?</p> <p>A L. L. Thurstonas B J. P. Guilfordas C D. Wechsleris D C. Spearmanas</p>
<p>44.</p> <p> Pažymėkite, kiek kiekvienoje visuomenėje yra žmonių, turinčių protinę atsilikimą:</p> <p>A 9 proc. B 5 proc. C 2 proc. D 0,3 proc.</p>	<p>49.</p> <p> Intelektą galima apibūdinti kaip:</p> <p>A Nekintantį visą žmogaus gyvenimą B Su amžiumi silpnėjantį C Silpstantį lankstųjį intelektą, nesikeičiantį – tvirtąjį D Su amžiumi stiprėjantį</p>
<p>45.</p> <p> Nurodykite, kaip apibūdinamas cholerikas H. Eyesencko teorijoje:</p> <p>A Intravertas, emociškai nepastovus B Intravertas, emociškai pastovus C Ekstravertas, emociškai pastovus D Ekstravertas, emociškai nepastovus</p>	<p>50.</p> <p> Porą savačių žmogus yra kupinas energijos ir idėjų. Kitas porą savačių jis yra prislėgtas ir apatiškas. Labiausiai tikėtina, kad šis žmogus turi:</p> <p>A Obsesinį-kompulsinį sutrikimą B Bipolinį sutrikimą C Nerimo sutrikimą D Šizofreniją</p>

Teisingai atsakyti klausimai: 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50

Surinktų balų skaičius: ____ / 10

<p>51.</p> <p> Neurono atauga, kuria signalai keliauja į kitus neuronus, liaukas ar raumenis yra</p>	<p>56.</p> <p> – tai savo minčių, jausmų, suvokimo žinojimas.</p>
<p>52.</p> <p> Statistinis ryšio matas, parodantis dviejų ar daugiau reiškinių arba savybių susietumą, yra</p> <p>.....</p>	<p>57.</p> <p> Mažėjantis jautrumas nekintantiems dirgikliams yra jutimų</p> <p>.....</p>

<p>53.</p> <p>..... sąlygojimas yra išmokimo būdas, kai tam tikras dirgiklis ir atsakas yra susiejami asociatyviais ryšiais.</p>	<p>58.</p> <p>Motyvacijos rūšis, kai veiklą nulemia siekis išorinio atlygio ar noras išvengti bausmės yra motyvacija.</p>
<p>54.</p> <p>Automatinė nervų sistemos reakcija į dirgiklius yra</p>	<p>59.</p> <p>Psichiniais pojūčiais gaunamos informacijos tvarkymas ir įprasminimas yra</p>
<p>55.</p> <p>Pojūčių suvokimo sutrikimas, kai juntami ir suvokiami iš tiesų neegzistuojantys dirgikliai, yra vadina- mas</p>	<p>60.</p> <p>..... žmogui arba gyvūnui būdingas individualios patirties įgijimas.</p>

Teisingai atsakyti klausimai: 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60

Surinktų balų skaičius: ____ / 10

Bendra balų suma: ____ / 60

3 priedas. Atsakymų raktas į testo klausimus

Nr.	A	B	C	D
1			x	
2		x		
3			x	
4			x	
5	x			
6			x	
7			x	
8		x		
9	x			
10				x
11			x	
12				x
13				x
14		x		
15			x	
16				x
17	x			
18			x	
19				x
20			x	
21		x		
22	x			
23		x		
24			x	
25				x
26	x			
27				x
28	x			
29	x			
30	x			

Nr.	A	B	C	D
31				x
32		x		
33		x		
34				x
35	x			
36		x		
37		x		
38			x	
39			x	
40			x	
41	x			
42		x		
43		x		
44			x	
45				x
46			x	
47			x	
48				x
49			x	
50		x		
51	aksonas			
52	koreliacija			
53	klasikinis			
54	refleksas			
55	haliucinacija			
56	sąmonė			
57	adaptacija			
58	išorinė			
59	suvokimas			
60	išmokimas			

4 priedas. Dalyko „Psichologija“ literatūros sąrašas

Privalomi studijų šaltiniai

1. Jusienė, R.; Laurinavičius, A. 2007. *Psichologija*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
2. Lapė, J.; Navikas, G. *Psichologijos įvadas*: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras. 2003.
3. Myers, D. G. 2000. *Psichologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

Papildomi studijų šaltiniai⁹

1. Almonaitienė, J; Antinienė, D.; Ausmanienė, N. ir kt. 2006. *Bendravimo psichologija*: vadovėlis. Kaunas: Technologija.
2. Benesch, H. 2001. *Psichologijos atlasas*. I tomas. Vilnius: Alma littera.
3. Benesch, H. 2002. *Psichologijos atlasas*. II tomas. Vilnius: Alma littera.
4. Davidoff, A. J. 1994. *Intoduction to Psychology*. New York.
5. Fürst, M. 1998. *Psichologija*. Vilnius: Lumen.
6. Jacikevičius, A. 1995. *Įvadas į psichologijos studijas*. Vilnius.
7. Jacikevičius, A. 1996. *Siela, mokslas, gyvensena: psichologijos įvadas studijų pradžiai*. Vilnius: Žodynas.
8. Justickis, V. 2004. *Bendroji ir teisės psichologija*: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras.
9. Justickis, V.; Navikas, G. 1995. *Bendravimo psichologija*. Vilnius.
10. Kaffemanas, R. 2002. *Jutimo psichologija*: mokomoji knyga. ŠU leidykla.
11. Kaffemanas, R. 2001. *Mąstymo psichologija*. ŠU leidykla.
12. Kaffemanas, R. 1998. *Suvokimo psichologijos pagrindai*. Šiauliai: ŠU leidykla.
13. Martišius, V. 2006. *Kognityvinė psichologija*: 1 dalis. Suvokimas ir atmintis. Kaunas: VDU leidykla.
14. Myers, D. G. *Socialinė psichologija*. Vilnius: Poligrafija ir informatika. 2008.
15. Martišius, V. 1999. *Psichologijos metodai*. Vilnius: Egalda.
16. Perminas, A.; Goštautas, A.; Endriulaitienė, A. 2004. *Asmenybė ir sveikata: teorijų sąvadas*: mokomoji knyga. Kaunas: VDU leidykla.
17. Pikūnas, J.; Palujanskienė, A. 2005. *Stresas*. Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras.
18. Antinienė, D. ir kt. 2005. *Psichologija studentui*: vadovėlis. Kaunas: Technologija.
19. Lekavičienė, R.; Matulienė, G.; Antinienė, D. ir kt. 2007. *Psichologija šiandien*: vadovėlis. Kaunas: Technologija.

⁹ Papildomų studijų šaltinius kandidatas gali skaityti, jei susidomės viena ar kita nagrinėjama tema

20. *Psichologijos žodynas*. 1993. Red. R. Augis, R. Kočiūnas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
21. Suslavičius, A. 2006. *Socialinė psichologija studentams ir ne tik jiems*. Vilnius: VU leidykla.
22. Suslavičius, A.; Valickas, G. 1999. *Socialinė psichologija teisėtvarkos darbuotojams*: vadovėlis. Vilnius: LTA Leidybos centras.
23. Vaitkevičius, P. H. 2002. *Pojūčiai ir suvokimas*. Vilnius: VU leidykla.
24. Wundt, W. 2005. *Psichologijos pagrindai*. Vilnius: Alma littera.
25. Žukauskienė, R. 2012. *Raidos psichologija: integruotas požiūris*. Vilnius: Margi raštai.

5 priedas. Rekomenduojamas išplėstinis studijų rezultatų vertinimo sistemos aprašas

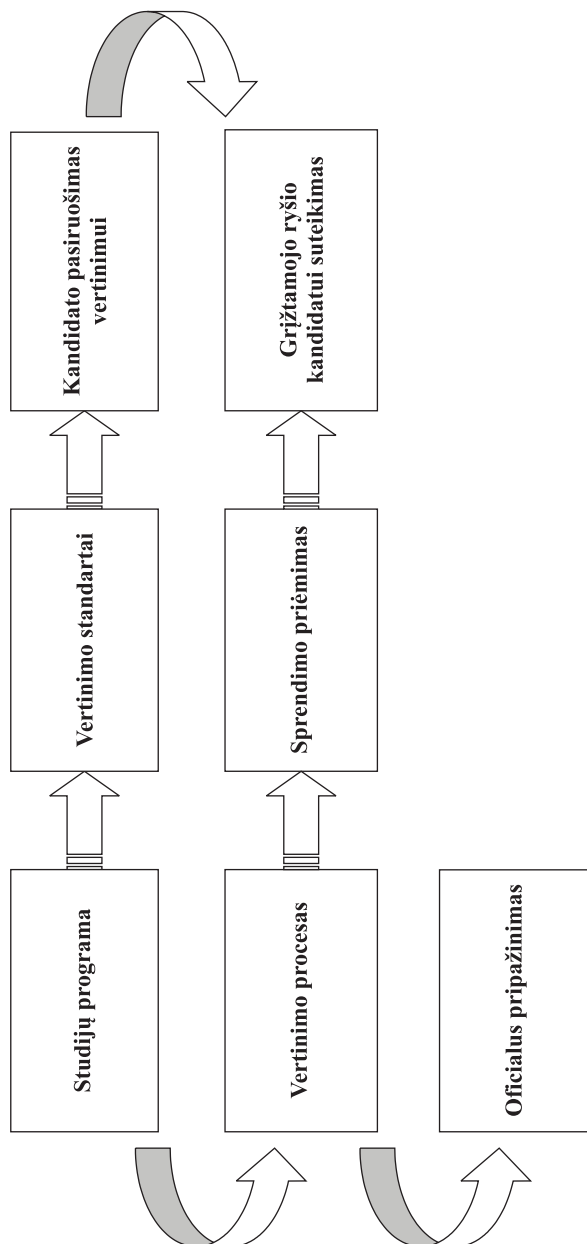
9 lentelė. Išplėstinis studijų rezultatų vertinimo sistemos aprašas

Išlaikymo slenkstis	Pažymys ir trumpas žinių ir gebėjimų apibūdinimas	Išsamus žinių ir supratimo apibūdinimas	Išsamus gebėjimų apibūdinimas
Išlaikyta	10 (puikiai) Puikios, išskirtinės žinios ir gebėjimai	Puikios, išskirtinės, visapusiškos žinios ir jų taikymas sprendžiant sudėtingas praktines problemas. Savarankiškai studijavo papildomą medžiagą. Puikiai supranta ir vartoja sąvokas, geba analizuoti jas platesniame dalyko kontekste. Originaliai ir nepriklausomai mąsto. Puikūs analitiniai ir vertinimo įgūdžiai, įžvalga.	Puikiai taiko teorines žinias. Puikiai atlieka sudėtingas nestandartines užduotis. Nepriekaištinga, išskirtinė atlikimo kokybė. Puikūs raiškos ir pristatymo įgūdžiai. Gerai supranta, ką ir kodėl daro.
		Pasiiekta daugiau kaip 95 proc. studijų dalyko tikslų	
	9 (labai gerai) Tvirtos, geros žinios ir gebėjimai	Tvirtos, geros, visapusiškos žinios ir jų taikymas sprendžiant sudėtingas praktines problemas. Savarankiškai studijavo papildomą medžiagą. Puikiai supranta studijuojamą medžiagą, sąvokas vartoja tinkamai. Originaliai ir nepriklausomai mąsto. Labai geri analitiniai, vertinimo ir sintezės įgūdžiai.	Labai gerai taiko teorines žinias. Lengvai atlieka sudėtingas tipines užduotis. Labai gera atlikimo kokybė. Labai geri raiškos ir pristatymo įgūdžiai. Supranta, kokius metodus, technikas taiko ir kodėl.
		Pasiiekta daugiau kaip 85 proc. studijų dalyko tikslų	

	<p>8 (gerai) Geresnės nei vidutinės žinios ir gebėjimai</p>	<p>Geresnės nei vidutinės žinios ir jų taikymas sprendžiant praktines problemas. Susipažino su privaloma medžiaga. Geba savarankiškai dirbti su papildoma medžiaga. Supranta sąvokas ir principus, juos taiko tinkamai. Gera argumentuoja ir argumentus pagrindžia faktais. Geras pasirengimas tolesnėms studijoms.</p>	<p>Gera taiko žinias. Teisingai atlieka vidutinio sudėtingumo ir sunkesnes užduotis. Gera atlikimo kokybė. Geri raiškos ir pristatymo įgūdžiai. Žino, kokius metodus, technikas taikyti.</p>
		<p><i>Pasiekta daugiau kaip 75 proc. studijų dalyko tikslų</i></p>	
	<p>7 (vidutiniškai) Vidutinės žinios ir gebėjimai, yra neesminių klaidų</p>	<p>Vidutinės žinios, yra neesminių klaidų. Žinias taiko praktinėms problemoms spręsti. Susipažino su pagrindine medžiaga. Supranta ir vartoja sąvokas ir principus. Kelios esminės dalys susiejamos į visumą. Pakankamai gerai argumentuoja. Pakankamas pasirengimas tolesnėms studijoms.</p>	
		<p><i>Pasiekta daugiau kaip 65 proc. studijų dalyko tikslų</i></p>	
	<p>6 (patenkinamai) Žinios ir gebėjimai (įgūdžiai) žemesni nei vidutiniai, yra klaidų</p>	<p>Žemesnės negu vidutinės žinios, yra klaidų. Žinias taiko nesudėtingoms praktinėms problemoms spręsti. Susipažino su pagrindine medžiaga. Patenkinamai suvokia sąvokas, geba savais žodžiais apibūdinti priimamą informaciją.</p>	<p>Žinios taikomos vadovaujantis pateiktais pavyzdžiais. Patenkinama atlikimo kokybė. Moka veikti pagal analogiją. Teisingai atlieka lengvas užduotis, bet nesuvokia sudėtingesnių.</p>

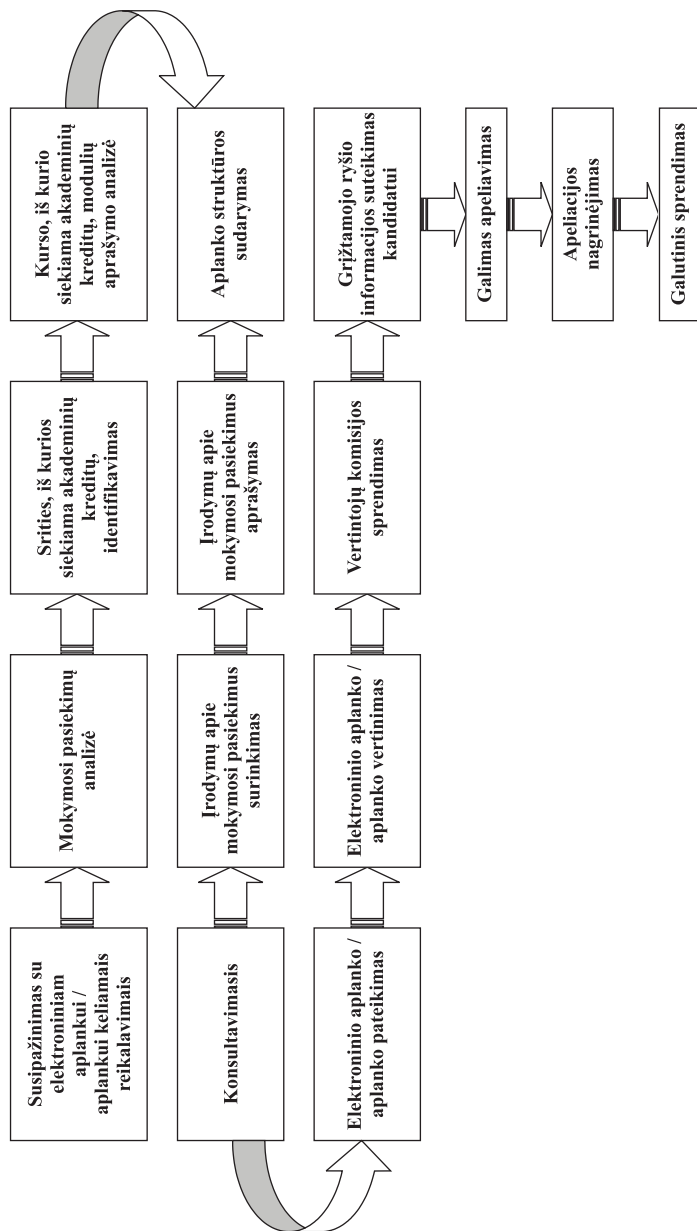
			Analizuojant susitelkiama į keletą aspektų, tačiau nesusiegiama jų susieti. Patenkinamas pasirengimas tolesnėms studijoms.	Patenkinami raiškos ir pristatymo įgūdžiai.
			Pasiekta daugiau kaip 55 proc. studijų dalyko tikslų	
		5 (silpnai) Žinios ir gebėjimai (įgūdžiai) tenkina minimalius reikalavimus	Žinios tenkina minimalius reikalavimus. Žinias taiko nesudėtingoms praktinėms problemoms spręsti. Paprastas įsisavintų sąvokų vardijimas, teksto atpasakojimas. Atsakymas sutelktas į vieną aspektą. Minimalus pasirengimas tolesnėms studijoms.	Minimalūs pakankami gebėjimai problemoms spręsti vadovaujantis pavyzdžiais. Geba veikti pagal analogiją. Patenkinami raiškos ir pristatymo įgūdžiai.
			Pasiekta ne mažiau kaip pusė studijų dalyko tikslų	
Neišlaikyta	4	Nepatenkinamai Neatitinka minimalių reikalavimų	Žinios neatitinka minimalių reikalavimų.	Gebėjimai neatitinka minimalių reikalavimų.
	3			
	2			
	1			
			Pasiekta mažiau kaip pusė studijų dalyko tikslų	

6 priedas. Neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo modelis

1 pav. Neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo modelis (Burkšaitienė, 2007)

7 priedas. E. aplanku / aplanku pagrįstas neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo modelis

2 pav. Elektroniniu aplanku / aplanku pagrįstas neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo modelis (Burkšaitienė, 2007)

8 priedas. Titulinio lapo pavyzdys

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS POLITIKOS FAKULTETAS**

**XX BAKALAURO STUDIJŲ PROGRAMA
I KURSAS, STUDIJŲ DALYKAS „PSICHOLOGIJA“**

**„E. APLANKAS – NEFORMALIUOJU IR SAVAIMINIU BŪDU
ĮGYTŲ ŽINIŲ IR ĮGŪDŽIŲ REGISTRAS“**

Parengė

Vardenis Pavardenis

Vilnius, 2012 m.

9 priedas. Terminai, vartojami aprašant pasiekimus

10 lentelė. Terminai, vartojami aprašant pasiekimus

TERMINAI

(kuriuos patartina vartoti aprašant savo žinias ir kompetencijas)

KAI KALBAMA APIE MOKYMĄ

Žinios gali būti pateikiamos, suteikiamos, gilinamos, plėtojamos; žinojimas gilinamas arba plėtojamas.

- *Pedagogas:* supažindina, aiškina / paaiškina / išaiškina, aptaria, analizuoja; akcentuoja, padeda suvokti. Pateikia žinių, informacijos, faktų; taip pat žinias teikia / suteikia, kartoja, gilina, plėtoja.
- *Besimokantieji:* įgyja žinių, turi informacijos, žino, moka, nurodo faktus, paaiškina / apibrėžia sąvokas, sampratas.

KAI KALBAMA APIE LAVINIMĄ

Gebėjimai lavinami, formuojami, ugdomi taip pat besimokantieji ko nors išmoksta.

- *Pedagogas:* gebėjimus lavina, formuoja, ugdo, išmoko.
- *Besimokantieji geba:* atpažinti objektus ir procesus iš paveikslų, schemų ir grafikų; atrinkti tinkamus pavyzdžius iš pateikto sąrašo, teksto, schemos; nurodyti, kokiai grupei ar grupėms priklauso tam tikras objektas ar reiškinys; nuosekliai išdėstyti tam tikrų procesų ar reiškinių seką; išmoksta / geba apibūdinti, pavaizduoti schema ar grafiku, suprantamai aprašyti objektus, reiškinius, procesus; paaiškinti raštu ir schema psichologines sąvokas, dėsningumus, savo teiginius; atsakyti į klausimus; nurodyti psichologinių reiškinių galimas priežastis; klasifikuoti, palyginti, sugretinti, susieti sąvokas, dėsningumus, pateikti tinkamų pavyzdžių; diskutuoti.

KAI KALBAMA APIE UGDYMĄ

Vertybės, nuostatos, suvokimas, požiūris – formuojami, ugdomi.

- *Pedagogas:* ugdo, formuoja vertybes / nuostatas / suvokimą / požiūrį.
- *Besimokantieji:* suvokia, vertina; susiformuoja požiūrį / nuomonę / nuostatą / suvokimą / sampratą, juos pagrindžia arba argumentuoja.

Kalbant apie neformaliojo ir savaiminio būdu įgytas žinias ir įgūdžius, rekomenduojama vartoti tokias sąvokas kaip ugdomi, išmoksta, lavinasi ir pan.

10 priedas. Profesinės kompetencijos samprata

KOMPETENCIJOS SAMPRATA

Kompetencijos formuojasi laipsniškai: pirmiausia kompetencijos pasireiškia kaip „potencija veiklai“: įgyjama tam tikrų žinių, plėtojami kognityviniai ir praktiniai įgūdžiai, formuojasi atitinkamos nuostatos, požiūris ir vertybės, atsiranda motyvacija naujai veiklai. Įgijus daugiau praktinės patirties, išbandžius naujoves, susiformuoja veiklos gebėjimai: gebėjimas interaktyviai panaudoti ir taikyti įvairias priemones, gebėjimas veikti heterogeninėse grupėse ir gebėjimas veikti savarankiškai. Kai šie gebėjimai panaudojami adekvačiame kontekste (t. y. atitinka tame kontekste susiformavusius poreikius ir lūkesčius) ir individo veikla yra pripažįstama kaip reikšminga, naudinga tam kontekstui ir pačiam individui, individas gali būti laikomas kompetentingu.

11 lentelė. Profesinės kompetencijos samprata (pagal *Definition and selection of competencies: Executive summary. OECD, 27-05-2005, Competence vs. Competency. Edwine A. McConnell, 2001*)

Kompetencijos sandai	Veiklos gebėjimai	Kompetentingumas
Žinios	Interaktyvus priemonių panaudojimas	Naudinga individui
Kognityviniai ir praktiniai įgūdžiai	Funkcionavimas heterogeninėse grupėse	Naudinga sociumui
Požiūriai	Savarankiškas veikimas	Reikšminga sau ir kitiems
Vertybės		
Motyvacija		
Emocijos		
Potencija veiklai	Praktinė patirtis	Socialinis pripažinimas

Apibendrinant kompetencijos sampratą, galima teigti, kad tai kompleksinis reiškiny, kurį mokymosi ir mokymosi tyrimo kontekste galima apibūdinti kaip susidedantį iš trijų etapų:

- **Kompetencija** – kaip veiklos potencija. Ši potencija priklauso pačiam individui ir yra bet kurios veiklos sąlyga. Kompetencija gali būti fiksuojama tiriant **individo požiūrį į veiklą**.

- **Gebėjimai** – kaip praktinės patirties šaltinis. Patirtis įgyjama individui veikiant pagal turimą potencialą ir reiškiasi veikloje. Gebėjimai gali būti fiksuojami tiriant **individo veiklą**.
- **Kompetentingumas** – socialinis pripažinimas. Kompetentingu individas gali būti tik konkrečiame kontekste, kuriame jis veikia. Todėl individo kompetentingumą galima įvertinti tiriant veikėjo ir kitų jo veiklą stebinčių žmonių **požiūrį** į individo veiklą.

11 priedas. Perkeliamosios kompetencijos

12 lentelė. Perkeliamosios kompetencijos

Socialiniai gebėjimai ir kompetencijos
Socialinė kompetencija <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tolerancija skirtingai nuomonei ir socialinei įvairovei ✓ Gebėjimas pažinti save, apibrėžti savo socialinius poreikius ir vaidmenis organizacijoje / bendruomenėje bei surasti adekvačias priemones jiems įgyvendinti ✓ Gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti su asmeniu, grupe ir komandoje
Darbo kompiuteriu gebėjimai ir kompetencijos
Informacijos valdymo kompetencija <ul style="list-style-type: none"> ✓ Gebėjimas atlikti įvairių rūšių informacijos paiešką, žinant ir naudojant tam tinkamas duomenų bazines ✓ Gebėjimas etiniu požiūriu kritiškai vertinti prieinamą ir priimtina informaciją ✓ Pagrindinių kompiuterio funkcinių galimybių žinojimas ir gebėjimas jomis naudotis: parengti dirbti ir mokėti naudoti kompiuterio techninę bei programinę įrangą, parengti tekstinę ir vaizdinę informaciją kompiuteriu, naudotis pagrindinėmis interneto paslaugomis, elektroniniu paštu ✓ Gebėjimas kaupti, apdoroti informaciją, taikant įvairius metodus ✓ Gebėjimas skleisti informaciją, taikant informacines ir komunikacines technologijas
Organizaciniai gebėjimai ir kompetencijos
Efektyvios veiklos kompetencija <ul style="list-style-type: none"> ✓ Pasitikėjimas savo galiomis ir savivarbos turėjimas ✓ Nuostata ir gebėjimas veikloje lanksčiai ir kūrybiškai remtis švietimo ir mokslo pasiekimais, panaudoti šiuolaikines technologijas kintančio pasaulio iššūkiams įveikti

- ✓ Gebėjimas planuoti gyvenimo ir veiklos karjerą ir numatyti tam reikalingas kompetencijas
- ✓ Gebėjimas prisidėti prie organizacijos kultūros tobulinimo
- ✓ Gebėjimas veikti efektyviai ir saugiai
- ✓ Gebėjimas planuoti laiką
- ✓ Gebėjimas tvarkyti veiklos dokumentaciją
- ✓ Atliekamos veiklos teisinių normų žinojimas ir nuostata jų laikytis
- ✓ Gebėjimas vertinti savo veiklą
- ✓ Gebėjimas tobulinti savo veiklą, atliekant šios veiklos tyrimą

Komunikacinė kompetencija

- ✓ Gebėjimas konceptualiai ir vaizdžiai išreikšti idėjas ir interpretuoti mintis, faktus ir jausmus, naudojant įvairias komunikacijos priemonės rašytine ir žodine formomis (klausant, kalbant, skaitant ir rašant) gimtąja ir užsienio kalbomis skirtingose socialinio gyvenimo situacijose, profesinėje veikloje, asmeninėje bei visuomeninėje aplinkoje
- ✓ Nuostata ir gebėjimas savo žinias ir idėjas derinti su kitų žiniomis ir idėjomis, dalyvauti derybose, keičiantis idėjomis su kitais žmonėmis bei jų grupėje, siekti susitarimo, pristatyti idėjas plačiai auditorijai

Informacijos valdymo kompetencija

- ✓ Gebėjimas atlikti įvairių rūšių informacijos paiešką, žinant ir naudojant tam tinkamas duomenų bazines
- ✓ Gebėjimas etiniu požiūriu kritiškai vertinti prieinamą ir priimtina informaciją
- ✓ Pagrindinių kompiuterio funkcinių galimybių žinojimas ir gebėjimas jomis naudotis: parengti dirbti ir mokėti naudoti kompiuterio techninę bei programinę įrangą, parengti tekstinę ir vaizdinę informaciją kompiuteriu, naudotis pagrindinėmis interneto paslaugomis, elektroniniu paštu
- ✓ Gebėjimas kaupti, apdoroti informaciją, taikant įvairius metodus
- ✓ Gebėjimas skleisti informaciją, taikant informacines ir komunikacines technologijas

Projektų valdymo kompetencija

- ✓ Gebėjimas suderinti projektinės veiklos ciklą su organizacijos veiklos tikslais

- ✓ Gebėjimas parengti projektą, taikant projektų planavimo principus
- ✓ Gebėjimas dirbant komandoje, su įvairiais partneriais įgyvendinti projektą ir skleisti jo rezultatus
- ✓ Nuostata ir gebėjimas laikytis bendrų susitarimų įvairių kultūrų ir skirtingų veiklos sričių projektų komandoje

Pokyčių valdymo kompetencija

- ✓ Pokyčių diegimo teorinių pagrindų išmanymas
- ✓ Gebėjimas atpažinti pokyčių poreikį
- ✓ Gebėjimas tobulėti ir keistis, kūrybiškai reaguojant į šiuolaikinio pasaulio pokyčius
- ✓ Gebėjimas būti versliam, pasinaudoti galimybėmis ir imtis iniciatyvos, perimti sukurtas naujas idėjas, diegti, skleisti ir plėtoti kitų kūrybiškumą
- ✓ Gebėjimas būti atviram naujoms idėjoms, patirčiai ir skatinti kitų atvirumą
- ✓ Gebėjimas prisidėti, kuriant vizijas, keliant tikslus ir jų įgyvendinimo strategijas, nuostata jas įgyvendinti
- ✓ Gebėjimas prisiimti atsakomybę už pozityvią ar negatyvią savo veiklą

Tiriamosios veiklos kompetencija

- ✓ Praktikos tyrimų metodikos supratimas ir gebėjimas parengti tyrimo planą
- ✓ Gebėjimas atlikti praktinius tyrimus, pasirenkant adekvačią tyrimo strategiją ir metodus
- ✓ Gebėjimas parengti tyrimo ataskaitą, diskutuoti ir taikyti tyrimo rezultatus

12 priedas. Bendrosios kompetencijos

13 lentelė. Bendrosios (instrumentinės, tarpasmeninės ir sisteminės) kompetencijos (pagal Bulanovą, 2007)

Instrumentinės kompetencijos¹⁰
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gebėjimas atlikti analizę ir sintezę ✓ Gebėjimas organizuoti ir planuoti ✓ Bazinių bendrųjų žinių įgijimas ✓ Profesijos pagrindą sudarančių bazinių žinių įgijimas ✓ Bendravimas (žodžiu ir raštu) gimtąja kalba ✓ Antrosios kalbos mokėjimas ✓ Elementarūs skaičiavimo gebėjimai ✓ Informacijos valdymo gebėjimai (gebėjimas rinkti informaciją iš įvairių šaltinių ir ją analizuoti) ✓ Problemų sprendimas ✓ Sprendimų priėmimas
Tarpasmeninės kompetencijos¹¹
<ul style="list-style-type: none"> ✓ kritikos ir savikritikos gebėjimai ✓ gebėjimas dirbti komandoje ✓ tarpasmeniniai (sąveikos) įgūdžiai ✓ gebėjimas dirbti tarpdalykinėje komandoje ✓ gebėjimas bendrauti su kitų sričių ekspertais ✓ kultūrinės įvairovės ir daugiakultūriškumo supratimas ir pripažinimas ✓ gebėjimas dirbti tarptautiniame kontekste ✓ etinis įsipareigojimas
Sisteminės kompetencijos¹²
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gebėjimas taikyti žinias praktikoje

¹⁰ Instrumentinės kompetencijos – tai kognityviniai, metodologiniai, technologiniai ir kalbiniai gebėjimai.

¹¹ Tarpasmeninės kompetencijos – tai individualūs gebėjimai arba socialiniai įgūdžiai.

¹² Sisteminės kompetencijos – tai visuminiai gebėjimai ir įgūdžiai pažinti visą sistemą (determinant supratimą, jautrumą ir žinojimą). Šios kompetencijos formuojasi anksčiau įgytų instrumentinių ir tarpasmeninių kompetencijų pagrindu.

- ✓ Tyrimo įgūdžiai
- ✓ Gebėjimas mokytis
- ✓ Gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų
- ✓ Gebėjimas generuoti naujas idėjas (kūrybingumas)
- ✓ Gebėjimas vadovauti
- ✓ Kitų šalių kultūrų ir papročių supratimas
- ✓ Gebėjimas autonomiškai dirbti
- ✓ Projektų kūrimas ir valdymas
- ✓ Iniciatyvumas ir verslumo dvasia
- ✓ Rūpinimasis kokybe

13 priedas. Pažintiniai, praktiniai ir perkeliameji gebėjimai

14 lentelė. Pažintiniai, praktiniai ir perkeliameji gebėjimai (pagal Psichologijos studijų krypties reglamentą, 2004)

Praktiniai gebėjimai
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tyrimo įgūdžiai ✓ Profesiniai etikos įgūdžiai ✓ Gebėjimas naudoti įvairias tyrimo priemones (specialią kompiuterinę programą, laboratorinę įrangą ir psichometrinius metodus) ✓ Gebėjimas naudoti stebėjimo metodą ✓ Gebėjimas kurti anketas, skales ✓ Gebėjimas naudoti interviu ✓ Gebėjimas taikyti statistinius metodus
Pažintiniai gebėjimai
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gebėjimas įvairius reiškinius priskirti psichologiniams fenomenams ✓ Gebėjimas integruoti įvairias idėjas ir atradimus, priskiriant skirtingus psichologinius požiūrius relevantinėms problemoms (klausimams) ✓ Mokėjimas identifikuoti ir įvertinti pagrindinius elgesio, psichologinio funkcionavimo ir patirties modelius ✓ Gebėjimas kelti ir atskleisti hipotezes, tyrimo uždavinius ir tikslus ✓ Gebėjimas atlikti empirinius tyrimus, taikant įvairius duomenų rinkimo metodus (pvz., eksperimentą, stebėjimą, psichometrinius testus, klausimynus, interviu) ✓ Mokėjimas analizuoti duomenis, taikant kiekybinius ir kokybinius metodus ✓ Gebėjimas pateikti ir įvertinti gautus tyrimo rezultatus ✓ Mokėjimas interpretuoti gautus duomenis, naudojant įvairias teoretines paradigmas ✓ Mokėjimas atlikti savarankišką empirinį tyrimą: apibrėžti tyrimo problemą, formuluoti hipotezes, tyrimo tikslus ir uždavinius, pasirinkti atitinkamus tyrimo metodus, taikyti profesinės etikos reikalavimus, analizuoti ir interpretuoti gautus rezultatus, formuluoti išvadas

Perkeliamieji gebėjimai

- ✓ Gebėjimas bendrauti ir komunikuoti (mokėti rašyti esė ir daryti mokslinio pobūdžio išvadas arba ataskaitas bei pristatyti jas grupei)
- ✓ Mokėjimas suprasti ir naudoti įvairius duomenis, analizuoti ir perteikti sudėtingas žinias
- ✓ Gebėjimas naudotis įvairiomis informacinėmis technologijomis
- ✓ Gebėjimas ieškoti, rasti ir tvarkyti informaciją
- ✓ Gebėjimas kritiškai vertinti informacijos šaltinius
- ✓ Gebėjimas spręsti problemas ir moksliškai samprotauti
- ✓ Gebėjimas būti jautriems kitų asmenų ir aplinkos atžvilgiu
- ✓ Gebėjimas būti nešališkiems ir pragmatiškai besimokantiems

14 priedas. 1-as CV pavyzdys

GYVENIMO APRAŠYMAS (CURRICULUM VITAE)

PILDYMO FORMA

ASMENINĖ INFORMACIJA

Vardas (-ai), pavardė (-s)

Adresas (-ai)

Telefonas (-ai) *Nurodykite telefono numerį (-ius), kuriuo (-iais) galima su jumis susisiekti; jei reikia, nurodykite konkrečias dienas ir laiką, kada galima jums skambinti.*

Faksas (-ai)

El. paštas (-ai) *Užrašykite pilną el. pašto adresą (-us), sukonkretindami, ar tai asmeninė pašto dėžutė, ar darbo.*

Tautybė
(neprivaloma)

Gimimo data
(neprivaloma)

Lytis
(neprivaloma)

PAGEIDAUJAMAS DARBAS / PROFESI- NĖS VEIKLOS SRITIS

Nurodykite, kokio darbo ieškote, arba savo profesinės veiklos sritį.

DARBO PATIRTIS

Po šia antrašte atskirai apibūdinkite kiekvieną anksčiau dirbtą darbą, kuris gali būti susijęs su ieškomu. Pradėkite nuo paskutinės darbovietės.

Data (nuo – iki)

Profesija arba pareigos

Pagrindinės veiklos ir
atsakomybės

Darbovietės pavadinimas
ir adresas

Darbovietės veiklos sritis
arba ūkio šaka

**IŠSILAVINIMAS IR
KVALIFIKACIJOS
TOBULINIMAS**

Po šia antrašte atskirais įrašais pateikite informaciją apie baigtą mokymąsi, kurio metu įgijote kvalifikaciją. Pradėkite nuo paskutiniojo.

Data (nuo – iki)

Kvalifikacija
Pagrindiniai dalykai /
profesiniai gebėjimai

Švietimo teikėjo
pavadinimas ir tipas

Kvalifikacijos lygmuo
pagal nacionalinę arba
tarptautinę klasifikaciją

**ASMENINIAI
GEBĖJIMAI IR
KOMPETENCIJOS**

Gimtoji kalba (-os)

Kita kalba (-os)

Pastaba: toliau lentelėje įvertinkite savo užsienio kalbų mokėjimą. Naudokitės įsivertinimo skale, kurią parengė Europos Taryba, norėdama padėti patiems įsivertinti užsienio kalbos mokėjimą, t. y. supratimą, kalbėjimą ir rašymą (žr. instrukciją, pateiktą po gyvenimo aprašymo pavyzdžiu).

Įsivertinimas

Supratimas

Klausymas

Skaitymas

Kalbėjimas

Interakcija
žodžiu

Produktivumas
žodžiu

Rašymas

(nurodyti kalbas)

SOCIALINIAI GEBĖJIMAI IR KOMPETENCIJOS	<i>Pvz., gebėjimas dirbti komandoje, vadovauti žmonėms, dalyvavimas visuomeninių organizacijų veikloje.</i>
ORGANIZACINIAI GEBĖJIMAI IR KOMPETENCIJOS .	<i>Pvz., koordinavimas ir administravimas, dalyvavimas projektuose ir pan.</i>
TECHNINIAI GEBĖJIMAI IR KOMPETENCIJOS	<i>Pvz., nurodyti sugebėjimą dirbti su įvairia įranga, mašinomis ir pan.</i>
DARBO KOMPIUTERIU GEBĖJIMAI IR KOMPETENCIJOS	<i>Pvz., mokėjimas naudotis „Microsoft Office“ programomis</i>
MENINIAI GEBĖJIMAI IR KOMPETENCIJOS	<i>Pvz., dizainas, muzika, literatūra</i>
KITI GEBĖJIMAI IR KOMPETENCIJOS	<i>Gali būti nurodomi pomėgiai, sportas, atsakingos pareigos savanorių organizacijose ir pan.</i>
VAIRUOTOJO PAŽYMĖJIMAS	<i>Nurodykite, ar turite vairuotojo pažymėjimą; jei taip – kokios kategorijos transporto priemonės Jūs galite vairuoti.</i>
PAPILDOMA INFORMACIJA	<i>Pateikite visą kitą informaciją, kuri, Jūsų manymu, yra svarbi. Pavyzdžiui: narystė politinėse organizacijose; karinės prievolės atlikimas; šeimyninė padėtis; asmenys, kurie gali suteikti informacijos apie Jus arba Jus rekomenduoti.</i>
PRIEDAI	<i>Pateikite CV išvardintų dokumentų (diplomų, pažymėjimų) kopijas.</i>

Įsivertinimo lentelės naudojimo instrukcija

Įsivertinimo lentelę sudaro šešių lygių skalė, kuri yra pateikta Europos Tarybos parengtame dokumente „Bendrieji kalbų metmenys Europoje“.

Tinklelį sudaro trys bendrieji lygmenys:

- Pradedančiojo vartotojo lygmuo (lygiai A1 ir A2);
- Nepriklausomo vartotojo lygmuo (lygiai B1 ir B2);
- Pažengusiojo vartotojo lygmuo (lygiai C1 ir C2).

Norėdami nustatyti savo užsienio kalbos mokėjimo lygmenį, perskaitykite toliau pateikiamus aprašymus ir įrašykite atitinkamo lygmens kodą (pvz., „Įgudęs – C2“) į atitinkamą CV langelį (klausymas, skaitymas, bendravimas žodžiu, informacijos pateikimas žodžiu ir rašymas).

Supratimas

Klausymas

- A 1:** Gebu suprasti žinomus žodžius ir pačias bendriausias frazes apie save, šeimą ir artimiausią aplinką, jeigu žmonės kalba lėtai ir aiškiai.
- A 2:** Gebu suprasti frazes ir dažniausiai vartojamus žodžius, susijusius su būtiniausiomis reikmėmis, pvz.: bendro pobūdžio informaciją apie asmenį ir šeimą, apsipirkimą, vietovę, įsidarbinimą. Suprantu trumpų, aiškių ir paprastų žinučių ir skelbimų prasmę.
- B 1:** Gebu suprasti esmę, kai aiškiai kalbama bendrine kalba gerai žinomomis temomis, kuriomis tenka bendrauti darbe, mokykloje, poilsiaujant ir pan. Gebu suprasti daugelio radijo ir televizijos laidų esmę apie kasdienes dalykus, asmeninėmis ar profesinėmis temomis, kai kalbėjimo tempas santykinai lėtas, o tarimas aiškus.
- B 2:** Gebu suprasti išplėtotą kalbą ir paskaitas bei sekti net sudėtingą samprotavimą, jeigu tema neblogai žinoma. Gebu suprasti daugumą TV žinių ir laidų apie kasdienes dalykus. Gebu suprasti daugumą filmų bendrine kalba.
- C 1:** Gebu suprasti išplėtotą kalbą, net jei jos struktūra nėra visiškai aiški, o ryšiai tik numanomi, bet nepateikiami akivaizdžiai. Gebu be didelių pastangų suprasti televizijos programas ir filmus.
- C 2:** Nesunkiai suprantu bet kokią sakytinės kalbos atmainą, tiek girdimą tiesiogiai, tiek transliuojamą, net kai kalbama natūraliai greitu tempu, jeigu turiu šiek tiek laiko priprasti prie akcento.

Skaitymas

- A 1:** Gebu suprasti įprastinius pavadinimus, žodžius ir labai paprastus sakinius, pvz., iš skelbimų, plakatų ar katalogų.
- A 2:** Gebu skaityti labai trumpus, paprastus tekstus. Gebu rasti specifinę, numatomą informaciją paprastuose kasdiniuose tekstuose – skelbimuose, reklaminiuose lapeliuose, meniu, tvarkaraščiuose – ir suprasti trumpus, paprastus asmeninius laiškus.
- B 1:** Gebu suprasti tekstus, kuriuose daug dažnai vartojamų žodžių, gramatikos formų ir konstrukcijų, susijusių su kasdiniu gyvenimu ar darbu. Gebu suprasti įvykių, jausmų ir norų aprašymus asmeniniuose laiškuose.
- B 2:** Gebu skaityti straipsnius ir pranešimus, kuriuose keliamos šiuolaikinės problemos, reiškiamas tam tikras rašytojo požiūris ir nuomonė. Gebu suprasti šiuolaikinę prozą.
- C 1:** Gebu suprasti ilgus ir sudėtingus informacinius ar grožinės literatūros tekstus, suvokti stilių skirtumus. Gebu suprasti specializuotus straipsnius ir ilgesnes technines instrukcijas, net jei jie nesusiję su mano veiklos sritimi.
- C 2:** Gebu lengvai skaityti beveik visų rašytinės kalbos atmainų tekstus: santraukas, struktūriškai ar kalbos atžvilgiu sudėtingus tekstus, pvz.: vadovėlius, specialybės straipsnius ar grožinės literatūros tekstus.

Kalbėjimas

Bendravimas žodžiu

- A 1:** Gebu bendrauti paprasta kalba, jeigu pašnekovas pasirengęs pakartoti ar perfrazuoti, pasakyti lėčiau ir padėti man suformuluoti mintį. Gebu klausti ir atsakyti į paprastus klausimus apie būtiniausius poreikius arba gerai žinomus dalykus.
- A 2:** Gebu bendrauti atlikdamas (-a) įprastines nesudėtingas užduotis, kai reikia tiesiogiai pasikeisti informacija gerai žinomomis temomis. Gebu kalbėti trumpais sakiniais buitinėmis temomis, nors ne visada suprantu tiek, kad galėčiau palaikyti pokalbį.
- B 1:** Gebu bendrauti daugelyje situacijų, į kurias galiu patekti keliaudamas po šalį, kurioje kalbama ta kalba. Gebu nepasirengęs įsitraukti į pokalbį žinomomis, dominančiomis arba susijusiomis kasdienio gyve-

nimo temomis, pvz., apie šeimą, pomėgius, darbą, keliones ir naujaušius įvykius.

- B 2:** Gebu gana laisvai ir spontaniškai bendrauti, todėl galiu normaliai bendrauti su asmenimis, kuriems ta kalba yra gimtoji. Gebu aktyviai dalyvauti diskusijose, kurių kontekstas gerai žinomas, pateikti ir pagrįsti savo nuomonę.
- C 1:** Gebu bendrauti laisvai ir spontaniškai beveik neieškodamas (-a) posakių. Gebu veiksmingai ir lanksčiai vartoti kalbą socialiniais ir profesiniais tikslais. Gebu tiksliai formuluoti idėjas ir nuomones, sumaniai susieti savo ir pašnekovų nuomones.
- C 2:** Gebu be pastangų dalyvauti bet kuriame pokalbyje ir diskutuoti vartodamas (-a) idiomias ir šnekamosios kalbos posakius. Gebu laisvai reikšti mintis, tiksliai perteikti reikšmių atspalvius. Jei kyla sunkumų, gebu pradėti iš naujo ir lengvai persakyti kitaip, kad pašnekovas net nepastebėtų sutrikimo.

Informacijos pateikimas žodžiu

- A 1:** Gebu vartoti paprastas frazes ir sakinius gyvenamajai vietai ir pažįstamiems žmonėms apibūdinti.
- A 2:** Gebu vartoti daugelį paprastų frazių ir sakinių apibūdindamas (-a) savo šeimą ir kitus žmones, gyvenimo sąlygas, savo išsilavinimą ir dabartinę arba buvusią darbą.
- B 1:** Gebu paprastai sieti frazes, kad apibūdinti patirtį, įvykius, svajones, viltis ir siekius. Gebu trumpai pateikti nuomonių ir planų priežastis ir paaiškinimus. Gebu pasakoti arba atpasakoti knygos ar filmo siužetą, išreikšti savo požiūrį.
- B 2:** Gebu aiškiai, detalai apibūdinti daug dalykų, susijusių su savo interesų sritimi. Gebu paaiškinti požiūrį į tam tikrą sritį, pateikti įvairių nuomonių privalumus ir trūkumus.
- C 1:** Gebu aiškiai, detalai apibūdinti sudėtingus reiškinius, sujungdamas smulkesnes temas, išskirdamas specifinius aspektus ir apibendrindamas pateikiamas atitinkamas išvadas.
- C 2:** Gebu aiškiai ir sklandžiai apibūdinti ar argumentuoti, pasirinkdamas stilių, kuris atitinka situaciją, bei veiksmingą, logišką struktūrą, todėl pašnekovas gali pastebėti ir įsiminti svarbiausius dalykus.

Rašymas

- A 1:** Gebu užrašyti paprastą, trumpą tekstą ant atviruko, pvz., šventinį sveikinimą. Gebu į nustatytos formos dokumentus įrašyti asmens duomenis, pvz., viešbučio registracijos lapelyje įrašyti savo pavardę, tautybę, adresą.
- A 2:** Gebu rašyti trumpas, paprastas pastabas ar žinutes. Gebu parašyti labai paprastą asmeninį laišką, pvz., kam nors už ką nors padėkoti.
- B 1:** Gebu parašyti paprastą rišlų tekstą gerai žinomomis ar dominančiomis temomis. Gebu rašyti asmeninius laiškus, apibūdinti patirtį ir išpuodžius.
- B 2:** Gebu parašyti aiškų detalų tekstą daugeliu temų, susijusių su savo interesais. Gebu parašyti rašinį ar ataskaitą ir pateikti duomenis ar priežastis, kurios paremia ar paneigia tam tikrą požiūrį. Gebu rašyti laiškus ir pabrėžti įvykių ir patirties svarbą man.
- C 1:** Gebu išreikšti save aiškiais ir gerai struktūrizuotais teksta ir gana išsamiai apibūdinti savo požiūrį. Gebu rašyti apie sudėtingus dalykus laiškuose, rašiniuose ir ataskaitose, pabrėžti, mano nuomone, svarbiausius dalykus. Gebu rašyti įvairius tekstus, atsižvelgdamas (-a) į skaitytoją.
- C 2:** Gebu parašyti aiškų, sklandų tinkamo stiliaus tekstą. Gebu rašyti sudėtingus laiškus, ataskaitas ar straipsnius, kuriuose aiškiai išdėstyta tema, jie yra veiksmingos, logiškos struktūros, todėl skaitytojas gali pastebėti ir įsiminti svarbiausius dalykus. Gebu rašyti specialybės ar grožinės literatūros tekstų santraukas ir apžvalgas.

15 priedas. 2-as CV pavyzdys

GYVENIMO APRAŠYMAS
(CURRICULUM VITAE)

PAVYZDYS

ASMENINĖ INFORMACIJA	
Vardas (-ai), pavardė (-s)	Verdenė PAVARDENĖ
Adresas (-ai)	Dubingių g. 306, LT-06151, Vilnius
Telefonas (-ai)	(8 5) 222 33 44 Mobilusis telefonas: 8 681 222 22
Faksas (-ai)	(8 5) 222 33 45
El. paštas (-ai)	vardene@pavardene.lt
Tautybė (neprivaloma)	Lietuvė
Gimimo data (neprivaloma)	
Lytis (neprivaloma)	Moteris
PAGEIDAUJAMAS DARBAS / PROFESINĖS VEIKLOS SRITIS	Projektų koordinatorius
DARBO PATIRTIS	
Datos	Nuo 2003 m. rugpjūčio iki dabar
Profesija arba pareigos	Renginių organizatorė
Pagrindinė veikla ir atsakomybės sritis	Laisvalaikio organizavimas, vaikų priežiūra

Darbovietės pavadinimas ir adresas	Vaikų poilsiavietė „Svajonė“, Nemenčinės g. 1, Giruliai, Klaipėda
Darbovietės veiklos sritis arba ūkio šaka	Laisvalaikio organizavimas
IŠSILAVINIMAS	
Datos	2004 m. rugsėjis – 2006 m. birželis
Kvalifikacija Pagrindiniai dalykai / profesiniai gebėjimai	Vadybos ir verslo administravimo magistras Inžinerinė ekonomika, marketingo teorija, tarptautinė ekonomika
Švietimo teikėjo pavadinimas ir tipas	Vilniaus Gedimino technikos universitetas Verslo vadybos fakultetas Saulėtekio al. 11, Vilnius
Kvalifikacijos lygmuo pagal nacionalinę arba tarptautinę klasifikaciją	ISCED 5
Datos	2000 m. rugsėjis – 2004 m. birželis
Kvalifikacija Pagrindiniai dalykai / profesiniai gebėjimai	Vadybos ir verslo administravimo bakalauras Bendrieji dalykai - Matematika, ekonomikos teorija, užsienio kalba, informacinės technologijos Specialybės dalykai - Vadyba, marketingas, statistika, finansai Specializacijos dalykai - Marketingo vadyba, marketingo tyrimai, inovacijų vadyba
Švietimo teikėjo pavadinimas ir tipas	Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Verslo vadybos fakultetas, Saulėtekio alėja 11, Vilnius
Kvalifikacijos lygmuo pagal nacionalinę arba tarptautinę klasifikaciją	ISCED 5

**ASMENINIAI
GEBĖJIMAI IR
KOMPETENCIJOS**

Gimtoji kalba (-os) Lietuvių

Kita kalba (-os)

Įsivertinimas

	Supratimas		Kalbėjimas		Rašymas	
	Klausymas	Skaitymas	Interakcija žodžiu	Produkuvi- mas žodžiu		
	B2 Pažengęs vartotojas	C2 Įgudęs vartotojas	C2 Įgudęs vartotojas	B1 Pažengęs vartotojas	B1	Pažengęs vartotojas
Anglų	A2 Pradedantys vartotojas	A2 Pradedantys vartotojas	A2 Pradedantys vartotojas	A2 Pradedantys vartotojas	A2	Pradedantys vartotojas
Vokiečių						

 Socialiniai gebėjimai ir
kompetencijos

 - Komandos dvasios pojūtis
 - Puikūs bendravimo gebėjimai
 - Lengvai prisitaikau daugiakultūroje aplinkoje (me-
tus studijavau Švedijoje pagal Erasmus programą)

 Organizaciniai gebėjimai
ir kompetencijos

 - Organizaciniai gebėjimai, įgyti dirbant vaikų po-
ilsiavietėje

 Techniniai gebėjimai ir
kompetencijos

 - Darbas su duomenų bazėmis
 - Statistinių duomenų rinkimas ir apdorojimas

 Darbo kompiuteriu,
gebėjimai ir
kompetencijos

 - Gerai moku naudotis *Microsoft Office* programo-
mis (*Word, Excel, PowerPoint, Access*)
 - Darbas su *Internet Explorer, Scala*

 Meniniai gebėjimai ir
kompetencijos

 - Baigiau muzikos mokyklos fortepijono klasę
 - Groju gitara 6 metai

Vairuotojo pažymėjimas

B kategorija nuo 2002 metų

PRIEDAI

 Europass mobilumo dokumentas, Europass kalbų
pasas.

16 priedas. Darbinėje aplinkoje įgytų žinių ir igūdžių aprašymas

I pratimas. Sudarykite savo darbinės veiklos sąrašą (į sąrašą turi įeiti Jūsų profesinė veikla visu etatu, puse etato, valandinis darbas ir pan.). Pažymėkite kiekvienos darbinės veiklos pareigybes, t. y. už ką buvote atsakingi, taip pat įgytus įgūdžius ir žinias.

15 lentelė. Darbinėje aplinkoje įgytų žinių ir įgūdžių aprašymas

[illegible]

16 lentelė. Neformaliuoju mokymo būdu įgytų žinių ir įgūdžių aprašymas

[illegible]

18 priedas. Neformaliuoju būdu įgytų žinių pagrindimas

III pratimas. Pažymėkite neformaliuoju būdu įgytas žinias, atitinkančias dalyko temą, ir pagrįskite tai nurodydami atitinkamus dokumentus.

17 lentelė. Neformaliuoju būdu įgytų žinių pagrindimas

Psichologijos studijų programos temos	Jūsų atitinkama patirtis	Mokymosi pagrindimas / įrodymas
Psichologijos apibūdinimas		
Psichologijos tyrimų sritys		
Psichikos raida		
Psichika ir smegenys		
Psichologijos tyrimo metodai		
Jutimai		
Suvokimas		
Mąstymas		
Atmintis		
Išmokimas		
Intelektas ir sugebėjimai		
Asmenybės samprata		
Motyvacija		
Emociniai išgyvenimai		
Asmenybės psichologinės koncepcijos		
Asmenybės tipologijos		
Asmenybė ir grupė		
Asmenybės problemos		

19 priedas. Mokymosi savaiminiu būdu aprašymas

IV pratimas. Aprašykite savaiminiu būdu įgytas žinias ir nurodykite jų šaltinius.

18 lentelė. Mokymosi savaiminiu būdu aprašymas

[illegible]

20 priedas. Mokymosi savaiminiu būdu pagrindimas

V pratimas. Aprašykite savaiminiu būdu įgytas žinias ir nurodykite jų šaltinius.

19 lentelė. Mokymosi savaiminiu būdu pagrindimas

Psichologijos studijų programos temos	Šaltiniai	Įgytos žinios
Psichologijos apibūdinimas		
Psichologijos tyrimų sritys		
Psichikos raida		
Psichika ir smegenys		
Psichologijos tyrimo metodai		
Pažinimo procesų sistema		
Jutimai		
Suvokimas		
Mąstymas		
Atmintis		
Išmokimas		
Intelektas ir sugebėjimai		
Asmenybės samprata		
Motyvacija		
Emociniai išgyvenimai		
Asmenybės psichologinės koncepcijos		
Asmenybės tipologijos		
Asmenybė ir grupė		
Asmenybės problemos		

Literatūros sąrašas

1. Bulanova, T. 2007. *Žinių ir kompetencijų vertinimas: kaip sukurti studentų pasiekimų vertinimo metodiką: metodinė priemonė*. Vilnius: UAB „Petro ofsetas“.
2. Burkšaitienė, N. 2007. Neformaliojo ir savaiminio mokymosi vertinimas ir pripažinimas universitetinėse studijose, *Santalka. Edukologija* 15 (2): 21– 31.
3. Carter, R. A. 1985. Taxonomy of Objectives for Professional Educational Studies, *Studies in Higher Education* 10(2): 135– 149.
4. ECTS naudotojo vadovas. 2009. Interneto prieiga: <http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_lt.pdf> [žiūrėta 2012 m. liepos 10 d.]
5. Erentaitė, R.; Žukauskienė R. 2011. *Akademinių raštingumo pagrindai*. Vilnius: MRU.
6. Gage, N. L.; Berliner, D. C. 1994. *Pedagoginė psichologija*. Vilnius : Alma littera.
7. Ivany, R. E.; White, D. E.; Myers, D. 2003. The Portfolio College: A New Model for Technical/Vocational Education, *Nova Scotia: Nova Scotia Community College News*, p. 1– 14.
8. Knapper, C. K.; Cropley, A. J. 2000. *Lifelong Learning in Higher Education* (3rd ed.). London: Kogan Page Ltd, Sterling: Stylus Publishing Inc.
9. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. gruodžio 15 d. įsakymas Nr. V-2319 <<http://www.lspa.lt/uploads/files/7a4db7cda5.doc>> [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 6 d.].
10. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl studijų kryptių reglamentų patvirtinimo“, 2004 m. sausio 22 d. Nr. ISAK-87 <http://www.smm.lt/smt/st_org/docs/st_regl/Chem%20Fil%20Mat%20Psich%20akt.pdf> [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 6 d.].
11. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 2011. <http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%20istatymas.pdf> [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 6 d.]
12. Navaitienė, J.; Rimkevičienė, V. 2002. *Raidos ir pedagoginės psichologijos uždovytys*. VPU.
13. Neformaliojo ir savaiminiu būdu įgytų žinių ir įgūdžių vertinimas bei pripažinimas universitetinėse studijose. 2008. MRU. <http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/bpd_projektai/bpd_0086/informac_pranesimai/Nr.7.pdf> [žiūrėta 2012 m. liepos 9 d.].
14. Paulson, F. L.; Paulson, P. R.; Meyer, C. A. 1991. What Makes a Portfolio a Portfolio? Eight Thoughtful Guidelines Will Help Educators Encourage Self-Directed Learning, *Educational Leadership* 48: 60– 63.
15. Teresevičienė, M.; Zuzevičiūtė, V.; Kabišaitytė, S. 2008. Pasirengimas vertinti neformaliai ir savaime įgytą kompetenciją, *Acta Paedagogica Vilnensia* 20: 78–90.

Malinauskienė O.

Ma308 **NEFORMALIUOJU IR SAVAIMINIU BŪDU ĮGYTŲ PSICHOLOGIJOS PASIEKIMŲ VERTINIMO METODIKA.** Metodinė priemonė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. 108 p.

Bibliogr. 107 p.

ISBN 978-9955-19-470-5

Metodinė priemonė „Neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytų psichologijos pasiekimų vertinimo metodika“ yra skirta akademinio ir administracinio personalo darbuotojams, siekiant perduoti MRU turimą patirtį kuriant neformaliojo mokymosi vertinimo ir pripažinimo sistemą Lietuvos aukštajame moksle.

Neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytų pasiekimų vertinimo metodika skirta išanalizuoti pasiekimus, įgytus mokantis neformaliuoju ir savaiminiu būdu, juos įvertinti, suteikiant kreditus už kompetencijas, numatytas studijų dalyko „Psichologija“ programoje. Metodikos tikslas – atsižvelgiant į besimokančios visuomenės ir nuolat besikeičiančios darbo rinkos keliamus naujus iššūkius universitetams, pateikti uždavinius, kuriuos turi atlikti vertintojas, analizuodamas suaugusiųjų, turinčių neformaliojo ir savaiminio mokymosi psichologijos pasiekimų ir norinčių juos formalizuoti (t.y. siekti akademinį kreditų universitete), naudojant elektroninį aplanką. Metodikoje pateiktos gairės, kurios kandidatui padės parengti e-aplanką: pristatyti reikalavimai, keliami mokymosi pasiekimų e-aplanko struktūrai, apibrėžiami kriterijai, kuriais remiantis vertinami kandidatų pasiekimai ir pan. Taip pat metodikoje pateikiamos dalyko „Psichologija“ temos ir kontroliniai klausimai, aprašomi vertinimo metodai ir kriterijai, pateikiamas pavyzdinis neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų kompetencijų aplankas kandidatui su išplėstinio CV ir refleksijos pavyzdžiu bei kiti priedai.

UDK 159.9(073)

Oksana Malinauskienė

NEFORMALIUOJU IR SAVAIMINIU BŪDU ĮGYTŲ PSICHOLOGIJOS PASIEKIMŲ VERTINIMO METODIKA

Metodinė priemonė

Redagavo Nijolė Žuvininkaitė

Maketavo Birutė Bilotienė

SL 585. 2012 10 08. 3,97 leidyb. apsk. l.

Tiražas 69 egz. Užsakymas 17 481

Išleido Mykolo Romerio universitetas

Ateities g. 20, Vilnius

Puslapis internete www.mruni.eu

El. paštas leidyba@mrni.eu

Parengė spaudai UAB „Baltijos kopija“

Kareivių g. 13B, Vilnius

Puslapis internete www.kopija.lt

El. paštas info@kopija.lt

Spausdino UAB „Vita Litera“

Kurpių g. 5–3, Kaunas

Puslapis internete www.bpg.lt

El. paštas info@bpg.lt